

Τα δικαιώματά σας κοινωνικής ασφάλισης

στη Γερμανία

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι πληροφορίες που παρέχονται από τον παρόντα οδηγό έχουν συνταχθεί και επικαιροποιηθεί σε στενή συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους του συστήματος αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία (MISSOC). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο MISSOC παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=815>

Ο παρών οδηγός παρέχει μια γενική περιγραφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στις αντίστοιχες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται μέσω άλλων δημοσιεύσεων του δικτύου MISSOC, οι οποίες διατίθενται μέσω του παραπάνω συνδέσμου. Μπορείτε επίσης να επικοινωνείτε με τις αρμόδιες αρχές και τα ιδρύματα που παρατίθενται στο παράρτημα I του παρόντος οδηγού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κάθε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό της δεν φέρουν καμία ευθύνη κατ' οιονδήποτε τρόπο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση	6
Εισαγωγή	6
Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας	7
Χρηματοδότηση.....	8
Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	9
Κεφάλαιο II: Η υγειονομική περίθαλψη	11
Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;	11
Τι καλύπτεται;	11
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;	13
Τα δικαιώματά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	13
Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα	14
Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	14
Τι καλύπτεται;	14
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	14
Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	15
Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας	16
Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;	16
Τι καλύπτεται;	16
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές μητρότητας και πατρότητας;	16
Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	16
Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας	18
Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;	18
Τι καλύπτεται;	19
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές αναπηρίας;	19
Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	19
Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος	20
Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;	20
Τι καλύπτεται;	21
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;.....	21
Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	21

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων	23
Πότε δικαιούστε επίδομα επιζώντων;.....	23
Τι καλύπτεται;	23
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;.....	24
Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	24
Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες	25
Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	25
Τι καλύπτεται;	25
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθeneιών;.....	27
Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθeneιών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	27
Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα	29
Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;.....	29
Τι καλύπτεται;	30
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;	30
Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	31
Κεφάλαιο X: Ανεργία.....	32
Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;.....	32
Τι καλύπτεται;	33
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;	34
Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	34
Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης	36
Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;.....	36
Τι καλύπτεται;	36
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;.....	37
Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	37
Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη	38
Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;	38
Τι καλύπτεται;	39
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;	40
Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	40

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι.....	41
Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές	44

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση

Εισαγωγή

Το γερμανικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνει πέντε θεσμοθετημένες κατηγορίες: παροχές ασθένειας, μακροχρόνιας περίθαλψης, συνταξιοδοτικής ασφάλισης, ασφάλισης κατά ατυχημάτων και ασφάλιση κατά της ανεργίας. Στο παρόν κεφάλαιο διευκρινίζεται ποιοι είναι οι φορείς ασφάλισης και οι ασφαλισμένοι σε καθέναν από αυτούς τους κλάδους, καθώς και ποιες είναι οι διαδικασίες εγγραφής και καταβολής εισφορών.

Η ασφάλιση γήρατος των γεωργών, η ασφάλιση των βιοτεχνών και η κοινωνική ασφάλιση των καλλιτεχνών και των δημοσιογράφων-χρονογράφων δεν καλύπτονται από τον παρόντα οδηγό. Μπορείτε να λάβετε κάθε αναγκαία πληροφορία σχετικά με τα ανωτέρω από τους αρμόδιους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Έχουν δημιουργηθεί φορείς διασύνδεσης για τις σχέσεις με άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης. Σε περίπτωση προβλήματος ή ερωτήματος σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση στη Γερμανία ή σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη, μπορείτε να απευθυνθείτε στον αρμόδιο φορέα διασύνδεσης (βλ. παράρτημα I).

Εξαιρουμένων ορισμένων επαγγελμάτων (για παράδειγμα, δημόσιοι υπάλληλοι, δικαστές και στρατιώτες), όλοι οι εργαζόμενοι υπόκεινται σε υποχρεωτική ασφάλιση, εκτός αν οι αποδοχές τους υπερβαίνουν το ανώτατο όριο που προβλέπεται για την υποχρεωτική ασφάλιση. Αντίθετα, τα άτομα που ασκούν περιθωριακή δραστηριότητα με εισόδημα μέχρι 400 ευρώ το μήνα εξαιρούνται από την ασφάλιση.

Η ασφάλιση ανεργίας επιτρέπει κατ' αρχήν την προαιρετική συνέχιση αυτή της ασφάλισης κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου στην ομοσπονδιακή υπηρεσία απασχόλησης. Προς τούτο, πρέπει ο ενδιαφερόμενος, κατά τη διάρκεια των τελευταίων 24 μηνών πριν από την έναρξη ανεξάρτητης δραστηριότητας, να έχει συμπληρώσει 12 μήνες υποχρεωτικής ασφάλισης ή να λάμβανε επιδόματα ανεργίας κατά το ίδιο διάστημα. Για πληροφορίες ή συμβουλές, μπορείτε να αποταθείτε στα κατά τόπους γραφεία της υπηρεσίας απασχόλησης.

Εκτός από τους προαναφερόμενους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης, υπάρχει επίσης το κρατικό κοινωνικό βοήθημα, οι ελάχιστες παροχές προς αιτούντες εργασία, οι παροχές λόγω γήρατος και μειωμένων αποδοχών, καθώς και διάφορες οικογενειακές παροχές και στεγαστικά επιδόματα.

Διαδικασία εγγραφής

Μόλις ξεκινήσετε μια μισθωτή δραστηριότητα, ο εργοδότης σας αναλαμβάνει τις αναγκαίες διαδικασίες για την υπαγωγή σας στην κοινωνική ασφάλιση. Κατ' αρχάς θα εγγραφείτε στο ταμείο ασφάλισης ασθένειας (Krankenkasse), το οποίο θα ενημερώσει σχετικά τους φορείς ασφάλισης συντάξεως και ασφάλισης ανεργίας. Θα σας δοθεί αριθμός κοινωνικής ασφάλισης (Versicherungsnummer) υπό τον οποίο ο φορέας ασφάλισης συντάξεως θα καταχωρίσει το χρόνο ασφάλισής σας και τις αποδοχές επί των οποίων καταβάλλονται εισφορές.

Όταν αρχίσετε να εργάζεστε για πρώτη φορά, ο φορέας ασφάλισης συντάξεως θα σας χορηγήσει ταυτότητα κοινωνικής ασφάλισης (Sozialversicherungsausweis ή SV-Ausweis). Στην ταυτότητα αναγράφονται το επώνυμό σας, το πατρικό σας επώνυμο (κατά περίπτωση), το όνομά σας και ο αριθμός σας κοινωνικής ασφάλισης. Για ορισμένα

επαγγέλματα (για παράδειγμα, στον τομέα των κατασκευών), η ταυτότητα πρέπει να φέρει φωτογραφία και να μπορεί να επιδειχθεί κατά το ωράριο εργασίας.

Κάθε πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται νέος αριθμός ασφάλισης λαμβάνει άμεσα ειδοποίηση που το ενημερώνει ποιος φορέας ασφάλισης συντάξεως είναι υπεύθυνος στην περίπτωση του. Οι αυτοαπασχολούμενοι πρέπει να εγγραφούν οι ίδιοι στο αρμόδιο ταμείο ασθένειας.

Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας

Υποχρεωτική ασφάλιση συντάξεως

Η υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας (*Gesetzliche Rentenversicherung*) χορηγείται από το Ομοσπονδιακό ίδρυμα γερμανικής ασφάλισης σύνταξης (*Deutsche Rentenversicherung Bund*), τα περιφερειακά ιδρύματα της Γερμανικής ασφάλισης σύνταξης (*Regionalträger der Deutschen Rentenversicherung*), τη Γερμανική ασφάλιση σύνταξης για μεταλλωρύχους, σιδηροδρομικούς υπαλλήλους και ναυτικούς (*Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See*) και τα ταμεία σύνταξης γήρατος για τους αγρότες (*Landwirtschaftliche Alterskassen*).

Υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας

Η υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας (*Gesetzliche Krankenversicherung*) παρέχεται από 160 περίπου ασφαλιστικά ταμεία, ορισμένα εκ των οποίων λειτουργούν σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. τοπικά ταμεία ασφάλισης ασθένειας, *Ortskrankenkassen*), ενώ άλλα σε εθνικό επίπεδο (π.χ. η πλειονότητα των επικουρικών ταμείων, *Ersatzkassen*). Τα ταμεία αυτά μπορούν να επιλεγούν ελεύθερα από το σύνολο των ασφαλισμένων ανεξάρτητα από το επάγγελμα ή τη θέση εργασίας τους στην επιχείρηση στην οποία εργάζονται (εξαιρούνται το ταμείο για τους ναυτικούς και τα γεωργικά ταμεία για τους αγρότες). Εξαιρουμένων ορισμένων ειδικών κατηγοριών (π.χ. δημόσιοι υπάλληλοι, δικαστές, στρατιωτικοί), όλοι οι μισθωτοί υπόκεινται σε υποχρεωτική ασφάλιση, εκτός αν οι αποδοχές τους υπερβαίνουν το ανώτατο όριο δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια ενός έτους. Για τους ανήλικους εργαζόμενους ισχύουν ειδικοί κανόνες. Τα ταμεία ασφάλισης ασθένειας είναι υπεύθυνα για τη συλλογή όλων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για όλους τους κλάδους.

Υποχρεωτική ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης

Κάθε υποχρεωτικό εκ του νόμου ταμείο ασθένειας διαθέτει το δικό του ταμείο ασφάλισης μακροχρόνιας περίθαλψης το οποίο είναι ανεξάρτητα υπεύθυνο για τη χορήγηση παροχών σε δικαιούχους που χρήζουν μακροχρόνιας περίθαλψης. Όλοι οι ασφαλισμένοι σε υποχρεωτικό εκ του νόμου ταμείο ασφάλισης ασθένειας καλύπτονται από το ίδιο ταμείο σε περίπτωση που χρειαστούν μακροχρόνια περίθαλψη. Οι ασφαλισμένοι σε ιδιωτικά ταμεία ασφάλισης ασθένειας οφείλουν αντιστοίχως να συνάπτουν ιδιωτικά ασφαλιστήρια συμβόλαια μακροχρόνιας περίθαλψης. (Παρέχεται επίσης η δυνατότητα προαιρετικής ασφάλισης για μακροχρόνια περίθαλψη μέσω ιδιωτικών ασφαλιστικών φορέων).

Υποχρεωτική ασφάλιση για ατυχήματα

Οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υποχρεωτικής ασφάλισης για ατυχήματα (*Gesetzliche Unfallversicherung*) είναι οι φορείς ασφάλισης ατυχημάτων για τον βιομηχανικό και τον αγροτικό κλάδο (*Berufsgenossenschaften*) και οι φορείς ασφάλισης ατυχημάτων του δημόσιου τομέα.

Υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας

Η υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας (*Gesetzliche Arbeitslosenversicherung*) εμπίπτει στην αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής υπηρεσίας απασχόλησης (*Bundesagentur für Arbeit, BA*). Η BA περιλαμβάνει την κεντρική διοίκηση, τις περιφερειακές διευθύνσεις και τα τοπικά

γραφεία. Η υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας εφαρμόζεται αυτοδικαίως και καλύπτει όλους τους μισθωτούς (εργάτες, υπαλλήλους, μαθητευόμενους και νέους με αναπηρίες).

Αυτοδιοίκηση

Οι επιμέρους κλάδοι της κοινωνικής ασφάλισης αυτοδιοικούνται μέσω συνεδριάσεων εκπροσώπων και συνεδριάσεων συμβουλίων ή διοικητικών συμβουλίων στα οποία συμμετέχουν ισάριθμοι εκπρόσωποι εργοδοτών και ασφαλισμένων. Στον τομέα της ασφάλισης ανεργίας, οι εκπρόσωποι του δημόσιου τομέα συμμετέχουν ως τρίτοι. Στην αυτοδιοίκηση των επικουρικών ταμείων συμμετέχουν μόνο οι εκπρόσωποι των ασφαλισμένων.

Εποπτεία

Όσον αφορά την εποπτεία, αρμόδιο για τους κλάδους ασφάλισης ασθένειας και μακροχρόνιας περίθαλψης είναι το ομοσπονδιακό υπουργείο Υγείας (*Bundesministerium für Gesundheit*). Για τις συντάξεις (γήρατος, επιζώντων και αναπηρίας), ατυχημάτων και ανεργίας αρμόδιο είναι το ομοσπονδιακό υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (*Bundesministerium für Arbeit und Soziales*). Όσον αφορά το πεδίο αρμοδιοτήτων των αρχών εποπτείας, καθοριστικός παράγοντας είναι εάν το ασφαλιστικό ταμείο λειτουργεί σε επίπεδο ομόσπονδου κράτους ή ομοσπονδίας. Σε επίπεδο ομόσπονδου κράτους λειτουργούν τα ασφαλιστικά ταμεία των οποίων οι αρμοδιότητες δεν επεκτείνονται πέραν των συνόρων του ομόσπονδου κράτους. Σε επίπεδο ομόσπονδου κράτους θεωρείται ότι λειτουργούν επίσης τα ταμεία των οποίων οι αρμοδιότητες εκτείνονται σε περισσότερα από ένα ομόσπονδα κράτη (το πολύ τρία), υπό την προϋπόθεση ότι ορίζεται ένα εποπτεύον ομόσπονδο κράτος. Σε αυτή την περίπτωση, η εποπτεία εμπίπτει στην αρμοδιότητα της ανώτατης διοικητικής αρχής κοινωνικής ασφάλισης του ομόσπονδου κράτους, ή της αρχής που ορίζει η νομοθεσία του κρατιδίου. Αυτό ισχύει επίσης για ενώσεις σε επίπεδο ομόσπονδου κράτους. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, το ασφαλιστικό ταμείο θεωρείται ως ομοσπονδιακός ασφαλιστικός φορέας (όπως π.χ. το Ομοσπονδιακό ίδρυμα γερμανικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης (*Deutsche Rentenversicherung Bund*), η Γερμανική συνταξιοδοτική ασφάλιση για μεταλλωρύχους, σιδηροδρομικούς υπαλλήλους και ναυτικούς (*Deutsche Rentenversicherung Knappschaft - Bahn - See*) και τα επικουρικά ταμεία (*Ersatzkrankenkassen*). Αρμόδια για την εποπτεία είναι η Ομοσπονδιακή υπηρεσία ασφαλίσεων (*Bundesversicherungsamt*).

Χρηματοδότηση

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης χρηματοδοτείται από τις εθνικές ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι και από τα γενικά φορολογικά έσοδα.

Ως εργαζόμενος, αν οι αποδοχές από τη δραστηριότητά σας υπερβαίνουν ένα ελάχιστο εισόδημα, υποχρεούστε να καταβάλλετε εισφορές για την ασφάλιση ασθένειας, μακροχρόνιας φροντίδας, ανεργίας και συντάξεως. Το ποσό των εισφορών σας για θεσμοθετημένη ασφαλιστική κάλυψη αποτελεί ποσοστό των αποδοχών σας. Κατ' αρχήν, το ήμισυ των εισφορών βαρύνει εσάς τον ίδιο και το υπόλοιπο ήμισυ τον εργοδότη σας. Αντίθετα, οι αυτοαπασχολούμενοι βαρύνονται με το σύνολο των εισφορών τους στην ασφάλιση ασθένειας, μακροχρόνιας φροντίδας και σύνταξης. Οι εισφορές στην ασφάλιση για ατυχήματα βαρύνει εξ ολοκλήρου τον εργοδότη.

Ο εργοδότης σας είναι υπεύθυνος για την καταβολή των εισφορών με την καταβολή του ημερομισθίου ή του μισθού σας. Τα νομοθετημένα ταμεία ασθένειας διαχειρίζονται το σύνολο των καταβαλλόμενων εισφορών για όλους τους κλάδους της κοινωνικής ασφάλισης.

Οι συνολικές εισφορές στην ασφάλιση ασθένειας αντιστοιχούν σήμερα κατά μέσον όρο στο 15,5% των αποδοχών σας μέχρις ενός ποσού που ορίζεται κάθε χρόνο (για το 2011, το

ανώτατο όριο υπολογισμού των εισφορών ήταν: 45.550 ευρώ ετησίως). Το 7,3% των εισφορών βαρύνει τον εργοδότη. Εάν οι χρηματοδοτικές απαιτήσεις των αντίστοιχων ταμείων ασφάλισης ασθενείας δεν καλύπτονται από την εισφορά που συνδέεται με το εισόδημα, τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν συμπληρωματική εισφορά μη συνδεδεμένη με το εισόδημα. Εάν η μέση συμπληρωματική εισφορά της υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας υπερβαίνει το 2% των αποδοχών σας για τις οποίες οφείλετε να καταβάλλετε εισφορές, τότε δικαιούστε κοινωνική αποζημίωση (*Sozialausgleich*).

Ο συντελεστής εισφοράς για την ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης (*Pflegeversicherung*) ανέρχεται σε 1,95%. Οι γεννηθέντες από το 1940 και μετά άτεκνοι ασφαλισμένοι καταβάλλουν επιπλέον, από την ηλικία των 23 ετών, συμπληρωματική εισφορά 0,25%.

Το ανώτατο όριο της υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας και της υποχρεωτικής ασφάλισης μακροχρόνιας περίθαλψης ανερχόταν το 2011 σε 45.550 ευρώ ετησίως.

Για τη γενική ασφάλιση συντάξεων, το συνολικό ποσό ανερχόταν το 2011 σε 19,90% των αποδοχών μέχρι το ανώτατο όριο υπολογισμού των εισφορών (το 2011 ήταν 66.000 ευρώ τον χρόνο στα παλαιά ομόσπονδα κράτη και 55.800 ευρώ τον χρόνο στα νέα ομόσπονδα κράτη). Το ήμισυ των εισφορών βαρύνει τον εργοδότη.

Το 2011 οι εισφορές στην ασφάλιση ανεργίας ανέρχονταν σε 2,8% των αποδοχών μέχρι το ανώτατο όριο υπολογισμού των εισφορών που ισχύει για την ασφάλιση ανεργίας. Το ήμισυ των εισφορών βαρύνει τον εργοδότη και το υπόλοιπο ήμισυ τον εργαζόμενο.

Δεν καταβάλλονται εισφορές για οικογενειακά επιδόματα (που χρηματοδοτούνται από κρατικούς πόρους).

Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό και οι σχετικές διατάξεις της ΕΕ αποσκοπούν στον καλύτερο συντονισμό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν κοινοί κανόνες που διασφαλίζουν την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές ώστε να μη ζημιώνονται οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι και άλλοι ασφαλισμένοι όταν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται σε τέσσερις αρχές.

- Όταν μετακινείστε εντός της Ευρώπης, είστε πάντα ασφαλισμένος με βάση τη νομοθεσία ενός και μόνο κράτους μέλους: κατά κανόνα, εάν είστε εργαζόμενος, η χώρα αυτή θα είναι η χώρα στην οποία εργάζεστε, εάν δεν εργάζεστε, θα είναι η χώρα στην οποία διαμένετε.
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζει ότι έχετε τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους πολίτες της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένος.
- Όταν είναι απαραίτητο, περίοδοι ασφάλισης που κατοχυρώνονται σε άλλες χώρες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος.
- Οι παροχές σε χρήμα μπορούν να «εξαγονται», εάν ζείτε σε χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένος.

Μπορείτε να επικαλείστε τις διατάξεις της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα 27 κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν (ΕΟΧ) και την Ελβετία (31 χώρες συνολικά).

Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕ παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μετακινούνται ή ταξιδεύουν στην ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο II: Η υγειονομική περίθαλψη

Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;

Όλοι οι πολίτες υποχρεούνται να ασφαλίζονται σε υποχρεωτικό ή ιδιωτικό φορέα ασφάλισης υγείας (εκτός εάν το εισόδημά τους υπερβαίνει τα 49.950 ευρώ κατ' ανώτατο όριο).

Παροχές δικαιούνται οι ακόλουθες κατηγορίες ασφαλισμένων:

- όσοι ασκούν αμειβόμενη δραστηριότητα ή παρακολουθούν επαγγελματική εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των μαθητευόμενων,
- συνταξιούχοι με επαρκή περίοδο ασφάλισης,
- - άνεργοι που λαμβάνουν παροχές ασφάλισης ανεργίας
- άτομα με αναπηρίες σε προγράμματα προστατευόμενης απασχόλησης,
- άτομα που συμμετέχουν σε προγράμματα επαγγελματικής επανένταξης και όσοι εκπαιδεύονται για συγκεκριμένο τύπο απασχόλησης σε ειδικά κέντρα κατάρτισης με στόχο την υποστήριξη των νέων (Jugendhilfe),
- όσοι φοιτούν σε αναγνωρισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- οι αγρότες και τα βοηθούντα μέλη των οικογενειών τους,
- καλλιτέχνες και συγγραφείς,
- όσοι δεν θεμελιώνουν άλλα δικαιώματα στην παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης (υπό ορισμένες προϋποθέσεις).

Για το επίδομα αυτό δεν απαιτείται ελάχιστη περίοδος ασφάλισης.

Τι καλύπτεται;

Προληπτικές εξετάσεις

Στο πλαίσιο των μέτρων για την έγκαιρη διάγνωση των ασθενειών, εσείς και η οικογένειά σας δικαιούστε τις ακόλουθες προληπτικές ιατρικές εξετάσεις:

- εξετάσεις ανίχνευσης παιδικών ασθενειών μέχρι το τέλος του έκτου έτους, καθώς και από το δέκατο έτος ·
- ετήσια εξέταση ανίχνευσης του καρκίνου στις γυναίκες από την ηλικία των 20 ετών και στους άνδρες από την ηλικία των 45 ετών ·
- κάθε δύο χρόνια, για τους ασφαλισμένους από 35 ετών και άνω, γενικές ιατρικές εξετάσεις, ιδίως για την ανίχνευση καρδιαγγειακών παθήσεων, παθήσεων των νεφρών και του διαβήτη.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Όσο είσαστε ασφαλισμένοι, εσείς και τα μέλη της οικογένειάς σας δικαιούστε περίθαλψη από γενικούς γιατρούς, ειδικούς γιατρούς και οδοντιάτρους.

Ανά τρίμηνο και για κάθε πρώτη επίσκεψη σε γιατρό ή οδοντίατρο που δεν έχει ζητηθεί από συνάδελφό του κατά τη διάρκεια του τριμήνου, πρέπει να καταβάλετε ειδικό φόρο (Praxisgebühr) ύψους 10 ευρώ.

Φάρμακα, παραϊατρικές αγωγές και προθέσεις

Τα φάρμακα χορηγούνται με συνταγή συμβεβλημένου γιατρού και μπορούν να αγοραστούν από οποιοδήποτε φαρμακείο. Κατά κανόνα, για κάθε φάρμακο που αγοράζετε από το φαρμακείο πληρώνετε ένα συμπλήρωμα που αντιστοιχεί στο 10% της τιμής πώλησης, με ελάχιστο όριο τα 5 ευρώ και ανώτατο όριο τα 10 ευρώ. Το συμπλήρωμα δεν υπερβαίνει, ωστόσο, την τιμή του φαρμάκου. Τα φάρμακα για το κρυολόγημα και τη γρίπη, καθώς και τα ανακουφιστικά φάρμακα βαρύνουν εξ ολοκλήρου εσάς. Προβλέπεται, πάντως, εξαίρεση καθώς το ασφαλιστικό ταμείο δεν καλύπτει την αγορά μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων. Για παράδειγμα, επιστρέφεται (μερικώς) το κόστος των φαρμάκων για παιδιά ηλικίας μέχρι 12 ετών που εμφανίζουν αναπτυξιακές αναπηρίες, καθώς και των φαρμακευτικών ειδών, τα οποία, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της κοινής ομοσπονδιακής επιτροπής (*Gemeinsamer Bundesausschuss*) χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για τη θεραπεία σοβαρών ασθενειών.

Οι ασφαλισμένοι δικαιούνται επίσης παραϊατρικές αγωγές (φυσιοθεραπεία, μαλάξεις κ.λπ.). Από την ηλικία των 18 ετών, οι ασφαλισμένοι υποχρεούνται ωστόσο να καταβάλλουν, επιπλέον των 10 ευρώ ανά συνταγή, ένα συμπλήρωμα ίσο με το 10% της τιμής πώλησης, το οποίο όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει το κόστος της αγωγής.

Το ταμείο ασθένειας κατά κανόνα αναλαμβάνει το κόστος των φακών για γυαλιά οράσεως, άλλων συσκευών και προθέσεων, μέχρι ενός ορισμένου ποσού. Οι συνταγές πρέπει να υποβληθούν πρώτα για έγκριση στο ταμείο ασθένειας. Και σε αυτήν την περίπτωση, πληρώνετε ένα συμπλήρωμα που αντιστοιχεί στο 10% της τιμής πώλησης, με ελάχιστο όριο τα 5 ευρώ και ανώτατο όριο τα 10 ευρώ. Το συμπλήρωμα δεν υπερβαίνει, ωστόσο, την προϊόντος που αγοράζετε.

Οδοντιατρική περίθαλψη

Ο ασφαλισμένος συμμετέχει στα έξοδα παροχών σχετικά με οδοντικές προθέσεις και στεφάνες σε ποσοστό 50% του κρατικού τιμολογίου. Πλήρως καλύπτονται οι ιατρικώς επιβεβλημένες θεραπείες συντήρησης και χειρουργικές επεμβάσεις.

Όσον αφορά τα έξοδα ορθοδοντικής θεραπείας (πρόληψη και διόρθωση ανωμαλιών της οδοντοστοιχίας), η συμμετοχή του ασφαλισμένου είναι 20%. Το ποσό του 20% επιστρέφεται στον ασφαλισμένο μόνο μετά το τέλος της θεραπείας. Πλήρως καλύπτονται επίσης οι επιβεβλημένες ορθοδοντικές επεμβάσεις στις οποίες προβαίνουν ασφαλισμένοι ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Κατ' οίκον νοσηλευτική φροντίδα και οικιακή βοήθεια

Αν δεν είναι δυνατό να λάβετε τη φροντίδα και τη βοήθεια που χρειάζεστε σε περίπτωση ασθένειας από πρόσωπο που ζει στο σπίτι σας, το ταμείο ασθένειας, εκτός από την ιατρική περίθαλψη, θα πληρώσει το κόστος κατ' οίκον νοσηλευτικής φροντίδας από ειδικευμένο πρόσωπο. Ωστόσο, το δικαίωμα αυτό υπάρχει μόνο αν απαιτείται, αλλά δεν είναι εφικτή, η θεραπεία σε νοσοκομείο ή αν η θεραπεία σε νοσοκομείο μπορεί να αποφευχθεί ή να συντομευτεί από κατ' οίκον φροντίδα. Κατ' αρχήν, η κατ' οίκον φροντίδα περιορίζεται σε τέσσερις εβδομάδες για κάθε περιστατικό ασθένειας.

Κατά κανόνα, το δικαίωμα οικιακής βοήθειας περιορίζεται σε τέσσερις εβδομάδες ανά επεισόδιο ασθένειας, όταν λόγω της ασθένειάς σας, δεν μπορείτε να ασχοληθείτε με το νοικοκυριό. Ωστόσο, αυτή η παροχή χορηγείται μόνον αν το νοικοκυριό σας περιλαμβάνει παιδί κάτω των 12 ετών ή ανάπηρο παιδί που δεν μπορεί να φροντίσει κανένας άλλος από το σπίτι σας.

Νοσοκομειακή περίθαλψη

Δικαιούστε να λάβετε κάθε νοσοκομειακή περίθαλψη που χρειάζεστε. Η αναγκαιότητα της νοσηλείας πρέπει να βεβαιώνεται από γιατρό. Εξαιρουμένης της περίπτωσης επείγοντος, πρέπει να έχετε προηγουμένως υποβάλει αίτηση στο ταμείο ασθένειας για την κάλυψη των εξόδων. Μέχρι τη συμπλήρωση 28 ημερών σε κάθε ημερολογιακό έτος, πρέπει να καταβάλλετε συμμετοχή 10 ευρώ για κάθε ημέρα νοσηλείας.

Έξοδα μεταφοράς

Τα αναγκαία έξοδα μεταφοράς για τη λήψη ιατρικής φροντίδας, μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να καλυφθούν εν όλω ή εν μέρει από το ταμείο ασθένειας. Οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν οι ίδιοι το 10% των εξόδων μεταφοράς, με κατώτατο όριο τα 5 ευρώ και ανώτατο όριο τα 10 ευρώ ανά μεταφορά.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;

Πριν από την παροχή περίθαλψης, πρέπει να επιδείξετε στο γιατρό την κάρτα σας ασφάλισης ασθένειας (Krankenversicherungskarte). Σε περίπτωση επείγοντος, ο γιατρός θα σας περιθάψει χωρίς να ζητήσει την κάρτα, την οποία ωστόσο οφείλετε να προσκομίσετε εντός των επόμενων 10 ημερών.

Περίθαλψη παρέχεται από συμβεβλημένους γιατρούς και οδοντιάτρους – οι οποίοι αποτελούν το 90% του συνόλου των γιατρών και οδοντιάτρων –, μεταξύ των οποίων πρέπει να επιλέξετε πριν από την αγωγή ή στην αρχή κάθε ημερολογιακού τριμήνου.

Κατάλογος των γιατρών αυτών υπάρχει στα γραφεία του ταμείου ασθένειάς σας.

Αν ο γιατρός σας κρίνει αναγκαίο να σας παραπέμψει σε ειδικό, σε πολυκλινική ή σε παρόμοιο φορέα, θα σας χορηγήσει το σχετικό παραπεμπτικό (Überweisungsschein).

Τα δικαιώματά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Εάν διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε, τόσο εσείς όσο και η οικογένειά σας, να χρησιμοποιείτε τις υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται εκεί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η περίθαλψη θα είναι δωρεάν, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη νομοθεσία της κάθε χώρας.

Εάν προγραμματίζετε προσωρινή παραμονή (διακοπές, επαγγελματικό ταξίδι κ.λπ.) σε άλλη χώρα της ΕΕ ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, προμηθευτείτε την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθένειας (EHIC) προτού αναχωρήσετε. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάρτα EHIC και πώς να την αποκτήσετε παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ehic.europa.eu>.

Εάν προγραμματίζετε να εγκατασταθείτε μόνιμα σε άλλη χώρα της ΕΕ, περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά σας σχετικά με παροχές υγειονομικής περίθαλψης παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Στη Γερμανία, όταν είστε εργαζόμενος και καθίστε ανίκανος προς εργασία λόγω ασθένειας, ο εργοδότης εξακολουθεί να σας καταβάλλει τον μισθό σας ανεξάρτητα από το εβδομαδιαίο ή μηνιαίο ωράριο εργασίας σας. Το δικαίωμα συνέχισης της καταβολής του μισθού σας (*Entgeltfortzahlung*) ισχύει μόνον εφόσον η εργασιακή σας σχέση έχει διαρκέσει τέσσερις εβδομάδες χωρίς διακοπή.

Τι καλύπτεται;

Κατά κανόνα, αν είστε ανίκανος για εργασία λόγω ασθένειας και χωρίς δική σας ευθύνη, ο εργοδότης σας θα εξακολουθήσει να καταβάλλει το μισθό σας τις πρώτες έξι εβδομάδες ανικανότητας.

Οι ασθενείς των οποίων ο μισθός δεν καταβάλλεται ή έπαψε να καταβάλλεται από τον εργοδότη τους, δικαιούνται την παροχή ασθενείας σε χρήμα (*Krankengeld*) που χορηγείται από το ταμείο ασθενείας. Το ύψος της παροχής ισούται με το 70% των συνήθων αποδοχών (*Regelentgelt*), αλλά δεν μπορεί να υπερβεί το 90% του καθαρού ποσού των συνήθων αποδοχών.

Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα καταβάλλονται μέχρι το τέλος της περιόδου ανικανότητας για εργασία που καλύπτεται από ιατρικό πιστοποιητικό. Ωστόσο, οι παροχές ασθενείας σε χρήμα δεν μπορούν να καταβάλλονται για την ίδια ασθένεια για περισσότερες από 78 εβδομάδες εντός μιας τριετίας. Στο τέλος της τριετίας, ενδέχεται να εξεταστεί η καταβολή της παροχής για άλλη μία τριετία, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Η χορήγηση άλλων παροχών, όπως αναπηρίας ή παροχών από το εξωτερικό, επιφέρει διακοπή ή μείωση της παροχής ασθενείας σε χρήμα.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Εάν δεν είστε ικανός για εργασία, πρέπει να ενημερώσετε άμεσα τον εργοδότη σας για το γεγονός αυτό, καθώς και για την πιθανή διάρκεια της ανικανότητάς σας για εργασία.

Σε περίπτωση που η ανικανότητά σας προς εργασία διαρκεί περισσότερες από τρεις ημερολογιακές ημέρες, οφείλετε να προσκομίσετε στον εργοδότη σας πιστοποιητικό γιατρού, το αργότερο την τέταρτη ημέρα της ασθένειας. Το δικαίωμα στην παροχή ασθενείας σε χρήμα υφίσταται κατά κανόνα από την ημέρα που έπεται εκείνης κατά την οποία ο γιατρός έχει διαπιστώσει την ανικανότητά σας προς εργασία. Στο ιατρικό πιστοποιητικό, το οποίο πρέπει να προσκομίσετε στον εργοδότη σας, αναγράφεται η αναμενόμενη διάρκεια της ανικανότητάς σας προς εργασία.

Υποχρεούστε να ανταποκρίνεστε με συνέπεια όταν καλείστε να υποβληθείτε σε ιατρικές εξετάσεις. Κάθε απουσία για μη σοβαρό λόγο μπορεί να επιφέρει ακύρωση της παροχής ασθενείας.

Αν λαμβάνετε άλλες παροχές (σύνταξη, για παράδειγμα) ή αν η ασθένειά σας οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, πρέπει να ειδοποιήσετε το ταμείο ασθενείας σας. Κατά τη διάρκεια της ανικανότητάς σας για εργασία, δεν πρέπει να φύγετε από την Γερμανία, χωρίς την έγκριση του ασφαλιστικού σας ταμείου. Σε διαφορετική περίπτωση, επέρχεται απώλεια των παροχών που λαμβάνετε.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενοίας σε περίπτωση ασθένειας του παιδιού σας

Εάν καλύπτεστε από υποχρεωτική ασφάλιση ασθενοίας και το παιδί σας (έως την ηλικία των 12 ετών) έχει αρρωστήσει και (σύμφωνα με τη γνώμáτευση του γιατρού σας) χρειάζεται κάποιον για το φροντίσει, δικαιούστε επίδομα ασθένειας έως δέκα εργάσιμες ημέρες ανά ημερολογιακό έτος για κάθε παιδί (με ανώτατο όριο τις 25 εργάσιμες ημέρες συνολικά), εφόσον κανένα άλλο πρόσωπο του νοικοκυριού σας δεν είναι σε θέση να φροντίσει το άρρωστο παιδί.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενοίας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Κατά κανόνα, οι παροχές ασθενοίας σε χρήμα (δηλαδή παροχές που συνήθως αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται λόγω ασθενοίας) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας.*

Όταν εγκαθίσταστε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, κάθε φορά που πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούστε παροχή ασθενοίας, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας της σχετικής από τις προαναφερθείσες χώρες. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την κάλυψη της ασφάλισης ασθενοίας όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας

Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Όλες οι γυναίκες που λαμβάνουν παροχές ασφάλισης ασθενείας σε είδος (βλ. κεφάλαιο II) δικαιούνται εν γένει παροχές σε είδος κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης τους και μετά τον τοκετό.

Οι γυναίκες που καλύπτονται από την υποχρεωτική ασφάλιση ασθενείας λαμβάνουν επίδομα μητρότητας ύψους 13 ευρώ ανά ημερολογιακή ημέρα κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας καθώς και για την ημέρα του τοκετού, εφόσον δικαιούνται παροχές ασθενείας σε περίπτωση ανικανότητας προς εργασία ή εφόσον δεν λαμβάνουν καμία αποζημίωση κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας. Οι γυναίκες εργοδότες που δεν καλύπτονται από την υποχρεωτική ασφάλιση ασθενείας (π.χ. όσες διαθέτουν ιδιωτική ασφάλιση ή εκείνες που ασφαλιζονται υπό το καθεστώς της υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας ως έγκυες δικαίωμα («*familienversichert*»)) λαμβάνουν συνολικό επίδομα μητρότητας που ανέρχεται έως τα 210 ευρώ και καταβάλλεται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Τι καλύπτεται;

Οι παροχές μητρότητας σε είδος περιλαμβάνουν:

- ιατρική περίθαλψη και βοήθεια μαιάς κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και μετά τον τοκετό ·
- βοήθεια μαιάς κατά τον τοκετό και, εφόσον είναι αναγκίο, βοήθεια γιατρού ·
- φάρμακα, επιδέσμους και παραϊατρικές αγωγές ·
- κάλυψη των εξόδων τοκετού σε νοσηλευτικό ίδρυμα ·
- κατ' οίκον νοσηλευτική φροντίδα ·
- οικογενειακή βοήθεια.

Το επίδομα μητρότητας καταβάλλεται έξι εβδομάδες πριν από τον τοκετό και οκτώ εβδομάδες μετά (12 εβδομάδες σε περίπτωση πρόωρης γέννησης ή γέννησης πολυδύμων). Σε περίπτωση πρόωρου τοκετού, στην άδεια μητρότητας μετά τον τοκετό προστίθενται οι ημέρες της άδειας που δεν κατέστη δυνατό να ληφθούν πριν από τον τοκετό. Το ποσό του εξαρτάται από τις αποδοχές σας, ωστόσο δεν μπορεί να υπερβεί τα 13 ευρώ ανά ημερολογιακή ημέρα. Η ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ του ποσού του επιδόματος και των αποδοχών σας καταβάλλεται από τον εργοδότη σας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Αν είστε έγκυος, πρέπει να αποκτήσετε την κάρτα μητρότητας (*Mutterschaftspass*), όπου αναφέρονται οι ιατρικές εξετάσεις που πρέπει να κάνετε.

Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις συντονισμού καλύπτουν επιδόματα μητρότητας και τις συναφείς παροχές πατρότητας. Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας.

Κατά κανόνα, οι παροχές σε χρήμα (δηλαδή παροχές που αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας*. Οι παροχές σε είδος (δηλαδή ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και νοσοκομειακή περίθαλψη) παρέχονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας διαμονής σας, όπως εάν ήσασταν ασφαλισμένοι εκεί.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας

Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;

Όλοι όσοι είναι ασφαλισμένοι στην υποχρεωτική ασφάλιση συντάξεων (ήτοι όλοι οι μισθωτοί και ορισμένες κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων, με αποδοχές άνω του ελάχιστου εισοδήματος) είναι ασφαλισμένοι σε περίπτωση αναπηρίας.

Σύνταξη λόγω γενικής ανικανότητας βιοπορισμού (*Erwerbsminderung*)

Η σύνταξη αυτή χορηγείται αν ένας ασφαλισμένος, κατόπιν μείωσης της βιοποριστικής του ικανότητας για λόγους υγείας, δεν είναι πλέον σε θέση να ασκήσει δραστηριότητα υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς εργασίας για έξι τουλάχιστον ώρες (σύνταξη λόγω μερικής αναπηρίας) ή για τρεις ώρες τουλάχιστον (σύνταξη λόγω ολικής αναπηρίας).

Για να λάβετε αυτή τη σύνταξη, πρέπει να αποδείξετε ότι έχετε καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης τουλάχιστον 60 μηνών (ελάχιστος χρόνος ασφάλισης). Επιπλέον, πρέπει να αποδείξετε ότι καταβάλατε υποχρεωτικές εισφορές για τρία από τα τελευταία πέντε έτη πριν από την έναρξη της αναπηρίας. Αυτή η περίοδος μπορεί να παραταθεί, για παράδειγμα, από περιόδους ανικανότητας για εργασία, ανεργίας, εκπαίδευσης και ανατροφής παιδιών. Όταν ένας ασφαλισμένος πλήττεται από ολική ανικανότητα βιοπορισμού μέσα σε λιγότερο από έξι χρόνια μετά την ολοκλήρωση των σπουδών ή της κατάρτισής του, οι προϋποθέσεις ελάχιστου χρόνου ασφάλισης είναι πιο ελαστικές.

Σύνταξη λόγω μερικής αναπηρίας (*Erwerbsminderung*)

Για λόγους προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, οι ασφαλισμένοι μπορούν επίσης να αξιώσουν σύνταξη σε περίπτωση μερικής αναπηρίας, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει το ασφαλιστικό δίκαιο, έχουν γεννηθεί πριν από τη 2α Ιανουαρίου 1961 και η μείωση της βιοποριστικής τους ικανότητας για λόγους υγείας τους εμποδίζει να εργάζονται για έξι τουλάχιστον ώρες ημερησίως στο τρέχον επάγγελμά τους ή σε άλλο, αποδεκτό από αυτούς επάγγελμα.

Όριο σώρευσης εισοδημάτων

Η άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας που σας εξασφαλίζει συμπληρωματικό εισόδημα μπορεί να οδηγήσει σε διακοπή της σύνταξής σας. Πρέπει, συνεπώς, να συμβουλευθείτε τον αρμόδιο συνταξιοδοτικό φορέα, προτού αναλάβετε μια τέτοια δραστηριότητα.

Ειδικοί κανόνες για τους εργάτες ορυχείων

Η ικανότητά σας για εργασία στα ορυχεία θεωρείται μειωμένη αν λόγω ασθένειας ή αναπηρίας δεν είστε πλέον σε θέση να ασκήσετε τις συνήθεις εργασίες ορυχείου ή παρόμοιες δραστηριότητες, εκτός αν προσληφθήκατε σε ισοδύναμη θέση εργασίας εκτός του τομέα των ορυχείων. Το πρόσθετα έσοδα από οικονομική δραστηριότητα μη ισοδύναμη με την προηγούμενή σας εργασία δεν έχουν επιπτώσεις στη σύνταξή σας.

Από την ηλικία των 50 ετών, οι εργάτες ορυχείων μπορούν να λάβουν σύνταξη, αν δεν ασκούν πλέον ισοδύναμη εργασία, από οικονομική άποψη, με εκείνη που ασκούσαν προηγουμένως στο ορυχείο. Για το σκοπό αυτό, ωστόσο, πρέπει να έχουν συμπληρώσει ελάχιστο χρόνο ασφάλισης 25 ετών.

Μέτρα επανένταξης

Η νομοθεσία για τις συντάξεις ευνοεί την επανένταξη έναντι της σύνταξης. Όταν η βιοποριστική ικανότητα του ασφαλισμένου μπορεί να διατηρηθεί ή να βελτιωθεί μέσω

μέτρων αποκατάστασης, ο οργανισμός ασφάλισης συντάξεων χορηγεί κατ' αρχάς στον ασφαλισμένο το ωφέλημα μέτρων ιατρικής ή επαγγελματικής αποκατάστασης παρά το ωφέλημα της σύνταξης.

Τι καλύπτεται;

Το ποσό της σύνταξης εξαρτάται από το ποσό των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που έχετε καταβάλει καθ' όλη της διάρκειας της «ασφαλιστικής σας ζωής». Εκτός από τις περιόδους καταβολής εισφορών, άλλες περίοδοι κατά τις οποίες απαλλαχθήκατε από την καταβολή εισφορών ή καταβάλατε μειωμένες εισφορές μπορούν να επηρεάσουν τη σύνταξη προς τα άνω.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές αναπηρίας;

Καταρχήν, οι συντάξεις χορηγούνται μόνο κατόπιν αίτησης. Η αίτηση κατατίθεται στον αρμόδιο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης.

Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ο αρμόδιος φορέας της χώρας στην οποία αιτείστε σύνταξη αναπηρίας λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης ή μόνιμης διαμονής που έχετε συμπληρώσει δυνάμει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη θεμελίωση δικαιώματος παροχών αναπηρίας.

Οι παροχές αναπηρίας καταβάλλονται ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.* Οι απαραίτητοι διοικητικοί έλεγχοι και ιατρικές εξετάσεις γίνονται κατά κανόνα από τον αρμόδιο φορέα της χώρας στην οποία κατοικείτε. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να σας ζητηθεί να επιστρέψετε στη χώρα από την οποία λαμβάνετε τη σύνταξή σας για να πραγματοποιήσετε εκεί τις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον σας το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας σας.

Κάθε χώρα εφαρμόζει τα δικά της κριτήρια για τον προσδιορισμό του βαθμού αναπηρίας. Κατά συνέπεια, ενδέχεται ορισμένες χώρες να αναγνωρίζουν για κάποιο πρόσωπο βαθμό αναπηρίας 70%, ενώ σε άλλες χώρες το ίδιο πρόσωπο δεν θεωρείται διόλου ανάπηρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν εναρμονίζονται αλλά απλώς συντονίζονται από τις διατάξεις της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος

Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;

Κάθε άτομο που υπάγεται στο νόμιμο καθεστώς ασφάλισης σύνταξης (ήτοι όλοι οι μισθωτοί και ορισμένες κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων που το εισόδημά τους υπερβαίνει ένα ελάχιστο ποσό) καλύπτεται και από την ασφάλιση γήρατος.

Η σύνταξη γήρατος χορηγείται σε ανταπόδοση της εργασίας που προσφέρθηκε κατά τη διάρκεια της ενεργού ζωής. Υπόκειται σε προϋποθέσεις ηλικίας και ελάχιστου χρόνου ασφάλισης (η γενική ελάχιστη περίοδος ασφάλισης περιλαμβάνει πέντε έτη καταβολής εισφορών και εξομοιούμενες περιόδους).

Όλοι οι ημερολογιακοί μήνες κατά τους οποίους καταβάλατε εισφορές και ο χρόνος ανατροφής παιδιού κάτω των τριών ετών λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό των περιόδων ασφάλισης 5, 15 και 25 ετών. Για την περίοδο ασφάλισης 35 ετών, οι χρονικές περίοδοι που λαμβάνονται υπόψη είναι όλες αυτές που θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη. Για παράδειγμα, λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος εκπαίδευσης και ο χρόνος ανατροφής παιδιών κάτω των δέκα ετών.

Αν, όταν φθάσετε την ηλικία συνταξιοδότησης, θέλετε απλώς να μειώσετε την επαγγελματική σας δραστηριότητα χωρίς να σταματήσετε να εργάζεστε εντελώς, μπορείτε να ζητήσετε μερική συνταξιοδότηση, δηλ. να λαμβάνετε μερική σύνταξη γήρατος (ένα τρίτο, ένα δεύτερο ή τα δύο τρίτα της πλήρους σύνταξης). Μπορείτε επίσης να μην ζητήσετε τη σύνταξή σας για το τρέχον διάστημα. Αν, στην ηλικία των 65 ετών, δεν ζητήσετε σύνταξη γήρατος ή ζητήσετε μερική σύνταξη, η πλήρης σύνταξη που θα σας χορηγηθεί εν καιρώ θα είναι προσαυξημένη κατά το 0,5% μηνιαίως (6% ετησίως) του ποσού της σύνταξης που δεν ζητήσατε να λάβετε.

Κανονική σύνταξη γήρατος (Regelaltersrente)

Η νομοθεσία προβλέπει προοδευτική αύξηση της κανονικής ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 έτη από το 2012 ως το 2029, ξεκινώντας από όσους γεννήθηκαν το 1947.

Για όσους γεννήθηκαν μετά το 1963, θα ισχύσει η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης των 67 ετών. Οι ασφαλισμένοι που έχουν συμπληρώσει 45 έτη υποχρεωτικής ασφάλισης από περιόδους απασχόλησης, παροχής φροντίδας και ανατροφής τέκνων ηλικίας έως δέκα ετών διατηρούν το δικαίωμα να συνταξιοδοτηθούν στην ηλικία των 65 ετών χωρίς μειωμένη σύνταξη.

Η σάρρευση με εισόδημα είναι δυνατή χωρίς περιορισμό στην κανονική σας σύνταξη γήρατος.

Πρόωρη σύνταξη

Η ηλικία πρόωρης συνταξιοδότησης θα προσαρμοστεί στη νέα κανονική ηλικία συνταξιοδότησης. Δεν προβλέπεται προσαρμογή, πάντως, για τύπους συντάξεων που καταργούνται. Για τις εν λόγω συντάξεις, η ηλικία των 65 ετών εξακολουθεί να είναι η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης.

Αίτηση χορήγησης πρόωρης (μειωμένης) σύνταξης μπορεί να υποβληθεί από την ηλικία των 63 ετών εφόσον έχουν συμπληρωθεί 35 έτη συνταξιοδοτικής ασφάλισης.

Η σύνταξη γήρατος για άτομα με σοβαρή αναπηρία μπορεί να ζητηθεί από ασφαλισμένους που έχουν φθάσει την ηλικία των 65 ετών, έχουν αναγνωριστεί ως άτομα με σοβαρή

αναπηρία κατά την έναρξη της καταβολής της σύνταξης και έχουν συμπληρώσει ελάχιστο χρόνο ασφάλισης 35 ετών. Η πρόωρη σύνταξη αυτής της κατηγορίας μπορεί να καταβληθεί πρόωρα στην ηλικία των 62 ετών έναντι μείωσης του ποσού της.

Οι ασφαλισμένοι που έχουν γεννηθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 1952 μπορούν να ζητήσουν μειωμένη σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 63 ετών εάν:

- έχουν συμπληρώσει την ελάχιστη περίοδο ασφάλισης των 15 ετών,
- κατέβαλαν υποχρεωτικές εισφορές για ασφαλισμένη απασχόληση ή εργασία επί οκτώ χρόνια κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας πριν από τη συνταξιοδότηση,
- είναι άνεργοι κατά τη συνταξιοδότηση,
- ήταν άνεργοι επί 52 εβδομάδες συνολικά μετά την ηλικία των 58 ετών και έξι μηνών ή αν εργάζονταν με μερική απασχόληση λόγω ηλικίας (*Altersteilzeitarbeit*) για 24 μήνες τουλάχιστον πριν από τη συνταξιοδότηση.

Ως αντιστάθμισμα για τη μεγαλύτερη διάρκεια χορήγησης των συντάξεων, η σύνταξη μειώνεται κατά 0,3% για κάθε μήνα χορήγησής της πριν από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης (σε περίπτωση καταβολής σύνταξης γήρατος σε άτομα με σοβαρή αναπηρία πριν από την ηλικία των 65 ετών).

Ειδικές διατάξεις έχουν εφαρμογή στους εργατές ορυχείων. Οι τελευταίοι μπορούν να λάβουν σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 60 ετών και μετά από περίοδο ελάχιστης ασφάλισης 25 ετών.

Σύνταξη γήρατος για τις γυναίκες

Οι γυναίκες μπορούν να λάβουν μειωμένη σύνταξη γήρατος από την ηλικία των 60 ετών, εφόσον μπορούν να αποδείξουν ότι κατέβαλαν υποχρεωτικές εισφορές για περισσότερα από δέκα χρόνια μετά τη συμπλήρωση του 40ού έτους της ηλικίας τους. Ο ελάχιστος χρόνος ασφάλισης είναι 15 έτη. Ωστόσο, οι ασφαλισμένες που έχουν γεννηθεί από το 1952 και μετά δεν μπορούν πλέον να αξιώσουν την εν λόγω σύνταξη γήρατος.

Τι καλύπτεται;

Το ποσό της σύνταξης εξαρτάται κυρίως από το ποσό των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που έχετε καταβάλει καθ' όλη της διάρκεια της «ασφαλιστικής σας ζωής». Εκτός από τις περιόδους καταβολής εισφορών, άλλες περίοδοι κατά τις οποίες απαλλαγθήκατε από την καταβολή εισφορών ή καταβάλατε μειωμένες εισφορές μπορούν να επηρεάσουν τη σύνταξη προς τα άνω.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;

Καταρχήν, οι συντάξεις χορηγούνται μόνο κατόπιν αίτησης. Η αίτηση κατατίθεται στον αρμόδιο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης.

Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ για τις συντάξεις γήρατος αφορούν αποκλειστικά τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι τυχόν εταιρικά, επαγγελματικά ή ιδιωτικά. Οι διατάξεις αυτές εγγυώνται ότι:

- Σε κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί, το ασφαλιστικό ιστορικό σας διατηρείται μέχρι να φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης στην εκάστοτε χώρα.
- Κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, η Νορβηγία και η Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί οφείλει να σας καταβάλει σύνταξη γήρατος, όταν φτάσετε σε ηλικία

συνταξιοδότησης. Το ποσό που θα λαμβάνετε από κάθε χώρα εξαρτάται από τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψής σας σε αυτή.

- Η σύνταξή σας θα σας καταβάλλεται οπουδήποτε διαμένετε στην ΕΕ (και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία).*

Οφείλετε να υποβάλετε την αίτησή σας στον φορέα συνταξιοδοτικής ασφάλισης της χώρας της ΕΕ (ή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας) όπου ζείτε, εκτός εάν δεν έχετε εργαστεί ποτέ εκεί. Σε τέτοια περίπτωση, πρέπει να υποβάλετε την αίτησή σας στη χώρα όπου εργαστήκατε για τελευταία φορά.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων

Πότε δικαιούστε επίδομα επιζώντων;

Κάθε άτομο που υπάγεται στο νόμιμο καθεστώς ασφάλισης σύνταξης (ήτοι όλοι οι μισθωτοί και ορισμένες κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων που το εισόδημά τους υπερβαίνει ένα ελάχιστο ποσό) καλύπτεται και από την ασφάλιση θανάτου.

Σύνταξη χηρείας καταβάλλεται στον επιζώντα (ή την επιζώσα) σύζυγο, στον επιζώντα (ή την επιζώσα) σύντροφο δηλωμένης συμβίωσης, και σε ορισμένες περιπτώσεις στον διαζευγμένο (ή τη διαζευγμένη) σύζυγο.

Σύνταξη χηρείας δικαιούνται όσοι έχουν συμπληρώσει ελάχιστη περίοδο ασφάλισης πέντε ετών και εξομοιούμενες περιόδους. Η ελάχιστη περίοδος ασφάλισης μπορεί να θεωρηθεί συμπληρωμένη εάν ο ασφαλισμένος απεβίωσε συνεπεία εργατικού ατυχήματος ή λίγο μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης/κατάρτισης. Επιπλέον, ο επιζών (ή η επιζώσα) σύζυγος δικαιούται σύνταξη χηρείας εφόσον ο γάμος διήρκεσε ένα χρόνο τουλάχιστον.

Χορηγείται **σύνταξη ορφανού** μετά το θάνατο ασφαλισμένου σε παιδιά μέχρι 18 ετών. Το όριο ηλικίας μετατίθεται στα 27 έτη, αν το ορφανό πραγματοποιεί σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευση, αν συμπληρώσει οικειοθελώς ένα έτος κοινωνικής ή οικολογικής εργασίας ή αν μια αναπηρία δεν του επιτρέπει να κερδίζει τα προς το ζην. Αν το ορφανό διακόψει τη σχολική ή την επαγγελματική του εκπαίδευση για την ολοκλήρωση στρατιωτικής ή νόμιμης πολιτικής θητείας, το δικαίωμα στη σύνταξη ορφανού παρατείνεται αντίστοιχα πέραν της ηλικίας των 27 ετών. Αν ένας από τους δύο γονείς βρίσκεται ακόμη εν ζωή, χορηγείται η μισή σύνταξη ορφανού· ολόκληρη η σύνταξη ορφανού χορηγείται όταν έχουν πεθάνει και οι δύο γονείς.

Τι καλύπτεται;

Σύνταξη χηρείας (*Witwen-und Witwerrenten*)

Η σύνταξη χήρας ή χήρου ανέρχεται στο 25% της πλήρους σύνταξης αναπηρίας (*Rente wegen voller Erwerbsminderung*) του αποθανόντος (ονομάζεται μικρή σύνταξη χήρας ή χήρου). Η καταβολή αυτής της παροχής περιορίζεται σε δύο χρόνια. Η σύνταξη προσαυξάνεται όταν ο δικαιούχος έχει συντηρούμενο τέκνο, όταν έχει φθάσει την ηλικία των 45 ετών (από το 2012 και μετά, το εν λόγω όριο ηλικίας αυξάνεται σταδιακά μέχρι την ηλικία των 47 ετών το 2029) ή όταν η βιοποριστική του ικανότητα έχει μειωθεί σε 55% (οπότε ονομάζεται μεγάλη σύνταξη χήρας ή χήρου). Οι χήρες ή οι χήροι που έχουν αναθρέψει παιδιά λαμβάνουν επιπλέον ένα συμπλήρωμα. Σε περίπτωση διαζυγίου, τα από κοινού αποκτηθέντα δικαιώματα σε ασφάλιση γήρατος και αναπηρίας διαιρούνται μεταξύ των πρώην συζύγων.

Διάσπαση της σύνταξης

Αντί να τους καταβάλλονται παροχές συζύγου και χήρου κατά τη συνήθη διαδικασία, οι σύζυγοι μπορούν, κατόπιν κοινής δήλωσης, να ζητήσουν τη διάσπαση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που απέκτησαν κατά την κοινή ζωή τους. Προς τούτο πρέπει να πληρείται μια προϋπόθεση: οι δύο σύζυγοι πρέπει να έχουν συμπληρώσει ο καθένας 25 χρόνια περιόδων που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Ο γάμος πρέπει να έχει τελεστεί μετά την 31.12.01 ή/και οι δύο σύντροφοι θα πρέπει κατά την ανωτέρω ημερομηνία να ήταν κάτω των 40 ετών. Αν πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις, οι σύντροφοι στο πλαίσιο δηλωμένης συμβίωσης μπορούν επίσης να ζητήσουν διάσπαση της σύνταξης.

Σύνταξη ορφανού (Waisenrente)

Η σύνταξη ορφανού για ορφανά από έναν γονέα τέκνα ανέρχεται στο 10% της σύνταξης του θανόντα γονέα συν ένα συμπλήρωμα ορφανού. Για τα ορφανά και από τους δύο γονείς τέκνα, η σύνταξη ανέρχεται στο 20% των συντάξεων των θανόντων γονέων συν ένα συμπλήρωμα ορφανού. Η σύνταξη ορφανού μειώνεται κατά 10,8% κατ' ανώτατο όριο, εάν ο ασφαλισμένος απεβίωσε πριν από την ηλικία των 63 ετών.

Συνεκτίμηση του εισοδήματος

Για να καθοριστούν οι συντάξεις σε περίπτωση θανάτου, λαμβάνεται σε κάποιο βαθμό υπόψη το εισόδημα από επαγγελματική δραστηριότητα ή άλλο εισόδημα του δικαιούχου και, ενδεχομένως, το εισόδημά του από περιουσία. Η μηνιαία κατ' αποκοπή παροχή ανέρχεται επί του παρόντος σε 718,08 ευρώ στα παλαιά ομόσπονδα κράτη και σε 637,03 ευρώ στα νέα ομόσπονδα κράτη. Η παροχή προσαυξάνεται για κάθε παιδί που δικαιούται επίδομα ορφανού. Στην περίπτωση των συντάξεων ορφανού, το εισόδημα λαμβάνεται υπόψη μόνο αν το ορφανό είναι άνω των 18 ετών. Η μηνιαία κατ' αποκοπή σύνταξη ορφανού ανέρχεται επί του παρόντος σε 478,72 ευρώ στα παλαιά ομόσπονδα κράτη και σε 424,69 ευρώ στα νέα ομόσπονδα κράτη. Αν το εισόδημα καθαυτό υπερβαίνει το καθορισμένο επίδομα, το 40% του εναπομένοντος καθαρού εισοδήματος καταλογίζεται στις συντάξεις χρείας ή ορφανού.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;

Καταρχήν, οι συντάξεις χορηγούνται μόνο κατόπιν αίτησης. Η αίτηση κατατίθεται στον αρμόδιο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης.

Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι κανόνες που ισχύουν για τις συντάξεις επιζώντων συζύγων ή ορφανών τέκνων και για τα επιδόματα θανάτου είναι συνήθως οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τις συντάξεις αναπηρίας και γήρατος (βλ. κεφάλαια V και VI). Συγκεκριμένα, οι συντάξεις επιζώντων και τα επιδόματα θανάτου πρέπει να καταβάλλονται χωρίς μειώσεις, τροποποιήσεις ή αναστολές ανεξάρτητα του τόπου κατοικίας του επιζώντος συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες

Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Η ασφάλιση για ατυχήματα είναι υποχρεωτική ιδίως για τους εργάτες και τους καταρτιζόμενους. Άλλες κατηγορίες ατόμων που ασφαλιζονται υποχρεωτικά είναι οι εξής: παιδιά που φυλάσσονται σε παιδικό σταθμό ή από ειδικευμένα άτομα, μαθητές κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους σε εκπαιδευτικό ίδρυμα γενικής εκπαίδευσης, τα άτομα που τελούν υπό επανένταξη/αποκατάσταση, καθώς και φοιτητές κατά τη διάρκεια των σπουδών τους σε ανώτατη σχολή. Για τους αυτοαπασχολούμενους δεν ισχύει, κατά κανόνα, υποχρέωση ασφάλισης, εκτός εάν ο σχετικός φορέας τους καλύπτει με ασφάλιση ατυχήματος μέσω ρητής διάταξης του καταστατικού του. Σε κάθε περίπτωση, οι αυτοαπασχολούμενοι μπορούν να υπάγονται σε ασφάλιση ατυχήματος, η οποία όμως γίνεται εθελοντικά.

Οι παροχές για ατυχήματα χορηγούνται αν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση. Ασφαλιστική περίπτωση είναι τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες.

Ως εργατικά ατυχήματα νοούνται όχι μόνο τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν κατά την άσκηση δραστηριότητας που καλύπτεται από ασφάλιση, αλλά και τα ατυχήματα που συμβαίνουν κατά τη διαδρομή από και προς την εργασία. Τα ατυχήματα, δηλαδή, που συμβαίνουν σε έναν ασφαλισμένο κατά τη μετάβαση στην εργασία του ή κατά την επιστροφή από την εργασία του. Επαγγελματικές ασθένειες είναι οι ασθένειες που αποκτά ένας ασφαλισμένος λόγω της δραστηριότητάς του που καλύπτεται από ασφάλιση και ορίζονται στο διάταγμα σχετικά με τις επαγγελματικές ασθένειες (κατάλογος με 73 αναγνωρισμένες ασθένειες). Υπάρχει επίσης δυνατότητα απόδειξης της επαγγελματικής φύσης ασθενειών που δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο (μεικτό σύστημα).

Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σχέση ανάμεσα στην ασφαλισμένη δραστηριότητα και το ατύχημα/ασθένεια, καθώς και ανάμεσα στο ατύχημα/ασθένεια και τη βλάβη στην υγεία.

Τι καλύπτεται;

Μπορείτε να αξιώσετε τις ακόλουθες παροχές σε αντιστάθμιση της βλάβης της υγείας που προκάλεσε μια ασφαλιστική περίπτωση:

Ιατρική περίθαλψη

Η ιατρική περίθαλψη περιλαμβάνει τις πρώτες βοήθειες, την ιατρική φροντίδα, τα φάρμακα, τις παραϊατρικές θεραπείες και τα βοηθητικά μέσα, την κατ' οίκον φροντίδα και τις παροχές ιατρικής αποκατάστασης.

Παροχές για τη συμμετοχή στην ενεργό ζωή

Οι παροχές για τη συμμετοχή στην ενεργό ζωή περιλαμβάνουν κυρίως παροχές με στόχο τη διατήρηση ή την απόκτηση θέσης εργασίας, την αναζήτηση εργασίας, τις περιόδους επαγγελματικής άσκησης, την προετοιμασία για ένα επάγγελμα, την βασική κατάρτιση και την επιμόρφωση, καθώς και τον επαγγελματικό αναπροσανατολισμό.

Παροχές για τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή

Στόχος αυτών των παροχών είναι η επανένταξη των ανθρώπων στην κοινωνική ζωή. Τα βοηθήματα αυτά έχουν συγκεκριμένα ως στόχο:

- την απόκτηση πρακτικών γνώσεων και δεξιοτήτων,

- την κατανόηση του περιβάλλοντος,
- την απόκτηση, συντήρηση και τον εξοπλισμό κατοικίας κατάλληλης για αναπήρους,
- την αυτόνομη ζωή σε κέντρο φιλοξενίας,
- τη συμμετοχή στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή.

Συμπληρωματικές παροχές

Οι συμπληρωματικές παροχές αφορούν ιδίως την ομαδική άθληση στο πλαίσιο της αποκατάστασης κατόπιν σύστασης γιατρού και υπό ιατρική επίβλεψη, τα έξοδα μεταφοράς για την εκτέλεση της άθλησης, βοήθεια για τις μετακινήσεις και οικιακή βοήθεια, καθώς και έξοδα φύλαξης παιδιών.

Παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης

Αν χάσετε τη δυνατότητα αυτοεξυπηρέτησης μετά από επέλευση ασφαλιστικής περίπτωσης, δικαιούστε παροχές για φροντίδα ή ημερήσιο επίδομα φροντίδας (ακόμη και αν λαμβάνετε ήδη σύνταξη).

Αποζημίωση ατυχήματος και προσωρινές παροχές

Η αποζημίωση ατυχήματος σας χορηγείται κατά τη διάρκεια της ανικανότητας για εργασία. Ανέρχεται στο 80% των ακαθάριστων αποδοχών σας πριν από την εκδήλωση της ανικανότητας για εργασία και δεν μπορεί να υπερβεί τον καθαρό μισθό σας. Χορηγείται γενικά μετά το πέρας της περιόδου κατά την οποία εξακολουθείτε να λαμβάνετε το μισθό σας και καταρχήν καταβάλλεται για ανώτατη περίοδο 78 εβδομάδων. Η καταβολή της αποζημίωσης ατυχήματος ισχύει τουλάχιστον μέχρι να ολοκληρωθεί η περίθαλψή σας σε νοσοκομείο. Η παροχή αυτή διακόπτεται όταν σας χορηγηθεί σύνταξη λόγω εργατικού ατυχήματος.

Προσωρινή αποζημίωση χορηγείται κατά το διάστημα που λαμβάνετε παροχές για τη συμμετοχή στην επαγγελματική ζωή. Η αποζημίωση αυτή είναι κατά τι χαμηλότερη από την αποζημίωση ατυχήματος.

Σύνταξη

Αν, μετά από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, η βιοποριστική σας ικανότητα έχει μειωθεί τουλάχιστον κατά 20% για περισσότερες από 26 εβδομάδες μετά το ατύχημα ή την εκδήλωση της ασθένειας, τότε λαμβάνετε σύνταξη. Το ύψος της εξαρτάται από το ποσοστό μείωσης της βιοποριστικής σας ικανότητας, καθώς και από το ετήσιο εισόδημά σας από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας (εισόδημα των δώδεκα τελευταίων ημερολογιακών μηνών πριν από την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης).

Σύνταξη επιζώντος (Hinterbliebenenrenten)

Αν ο θάνατος του συζύγου σας οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, λαμβάνετε σύνταξη επιζώντος. Η σύνταξη ανέρχεται στο 40% των ετήσιων αποδοχών του αποθανόντος, αν είστε 47 ετών ή περισσότερα, αν είστε ανίκανος να ασκήσετε επαγγελματική δραστηριότητα ή αν γενικότερα είστε ανίκανος για βιοπορισμό ή αν μεγαλώνετε παιδί που δικαιούται επίδομα ορφανού. Αν είστε νεότερος ή δεν μεγαλώνετε κανένα παιδί, λαμβάνετε για δύο χρόνια ετήσια σύνταξη ίση με το 30% των ετήσιων αποδοχών του αποθανόντος. Ωστόσο, η σύνταξη μπορεί να διατηρηθεί και πέραν της διετίας, είτε αν ο θάνατος επήλθε πριν από την 1η Ιανουαρίου 2002 είτε αν οι σύζυγοι, εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον πρέπει να έχει γεννηθεί πριν από την 2α Ιανουαρίου 1962, παντρεύτηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 2002.

Τα παιδιά κάτω των 18 ετών λαμβάνουν σύνταξη ορφανού (Waisenrente). Ένα ορφανό από πατέρα ή μητέρα λαμβάνει το 20% των ετήσιων αποδοχών του ασφαλισμένου, ενώ ένα ορφανό από πατέρα και μητέρα λαμβάνει το 30% του ίδιου ποσού. Αν το παιδί σπουδάζει, η σύνταξη του χορηγείται μέχρι την ηλικία των 27 ετών.

Αν ο δικαιούχος της σύνταξης έχει δικά του εισοδήματα, ενδέχεται να αφαιρεθεί από τη σύνταξη το ισόποσο αυτών των εισοδημάτων.

Εφάπαξ καταβολή

Μια εφάπαξ καταβολή (*Abfindung*) μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αντικαταστήσει τη σύνταξη.

Επίδομα θανάτου

Σε περίπτωση θανάτου λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, χορηγείται βοήθημα θανάτου (*Sterbegeld*) στο πρόσωπο που αναλαμβάνει την κηδεία. Το ποσό αυτού του επιδόματος αντιστοιχεί στο 1/7 του ποσού αναφοράς (τιμές 2011: παλαιά ομόσπονδα κράτη: 4.380 ευρώ – νέα ομόσπονδα κράτη: 3.720 ευρώ).

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών;

Ο αρμόδιος φορέας ασφάλισης για τα εργατικά ατυχήματα είναι αυτός που καθορίζει εάν ένα ατύχημα συνιστά γεγονός που καλύπτεται από ασφάλιση και εάν θεμελιώνει δικαίωμα σε παροχές. Δεν απαιτείται να υποβάλετε ο ίδιος αίτηση. Ο εργοδότης σας είναι υποχρεωμένος να δηλώνει κάθε ατύχημα στον φορέα ασφάλισης για τα εργατικά ατυχήματα.

Σε περίπτωση ατυχήματος, πρέπει να επισκεφθείτε ειδικό ιατρό (*Durchgangsarzt*) διορισμένο από τον φορέα ασφάλισης για τα εργατικά ατυχήματα. Ο εν λόγω ιατρός αποφασίζει την ιατρική περίθαλψη που θα λάβετε σε συνεργασία με τον αρμόδιο φορέα ασφάλισης για τα εργατικά ατυχήματα.

Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες μοιάζουν πολύ με τις διατάξεις για τα παροχές ασθενείας (βλ. ενότητες II και III). Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, εάν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένοι για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, δικαιούστε συνήθως, σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, υγειονομική περίθαλψη στη χώρα αυτή. Οι παροχές σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από τον οργανισμό στον οποίο είστε ασφαλισμένοι, ακόμη και αν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε άλλη χώρα.*

Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα ή επαγγελματικές ασθένειες, ο φορέας στον οποίο είστε ασφαλισμένοι πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα

Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;

Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται κατωτέρω, κάθε πρόσωπο που κατοικεί στη Γερμανία δικαιούται επίδομα τέκνου (*Kindergeld*) και γονικό επίδομα (*Elterngeld*) για τα δικά του τέκνα, για θετά τέκνα ή για τέκνα του/της συζύγου. Για τη θεμελίωση του δικαιώματος στο επίδομα τέκνου λαμβάνεται επίσης υπόψη η ύπαρξη εγγονών ή παιδιών υπό αναδοχή που ζουν στο ίδιο νοικοκυριό.

Επίδομα τέκνου

Επίδομα τέκνου χορηγείται για όλα τα παιδιά έως την ηλικία των 18 ετών. Μετά την ηλικία, ένα παιδί εξακολουθεί να δικαιούται το εν λόγω επίδομα εφόσον:

- δεν έχει φθάσει ακόμη την ηλικία των 21 ετών, δεν έχει συνάψει σχέση εργασίας και έχει δηλωθεί ως αναζητών εργασίας σε γραφείο διαμεσολάβησης για την εξεύρεση εργασίας στη Γερμανία ή σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.
- δεν έχει φθάσει ακόμη την ηλικία των 25 ετών και ακολουθεί ακόμη σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευση ή βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο (διάρκειας έως τεσσάρων μηνών) μεταξύ δύο περιόδων επαγγελματικής εκπαίδευσης ή σπουδών ή εκτελεί εθελοντικά ετήσια κοινωνική ή οικολογική εργασία, ή συμμετέχει στην ευρωπαϊκή εθελοντική υπηρεσία ή άλλη υπηρεσία στο εξωτερικό κατά την έννοια του άρθρου 14β του νόμου για την πολιτική θητεία (*Zivildienstgesetz*), και εφόσον το εισόδημά του δεν υπερβαίνει τα 8,004 ευρώ κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους.
- δεν έχει φθάσει ακόμη την ηλικία των 25 ετών και δεν μπορεί να ξεκινήσει ή να συνεχίσει επαγγελματική εκπαίδευση λόγω έλλειψης θέσης κατάρτισης και αν το εισόδημά του δεν υπερβαίνει τα 8.004 ευρώ κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους,
- δεν μπορεί να αυτοεξυπηρετηθεί λόγω φυσικής, διανοητικής ή ψυχικής αναπηρίας που αποκτήθηκε προτού φθάσει την ηλικία των 25 ετών.

Αν το τέκνο έχει υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία ή εναλλακτική θητεία, είναι δυνατή η καταβολή επιδόματος τέκνου για παιδιά που παρακολουθούν κατάρτιση ή βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, ή για παιδιά που αναζητούν εργασία πέραν των προαναφερθέντων ηλικιακών ορίων. Σε αυτή την περίπτωση, η λήξη της περιόδου που λαμβάνεται υπόψη εξαρτάται από τη διάρκεια της παροχής των εν λόγω υπηρεσιών. Το επίδομα τέκνου δεν καταβάλλεται πάντως κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής ή εναλλακτικής θητείας.

Δεν δικαιούνται επίδομα τέκνου τα παιδιά για τα οποία εσείς, ο σύζυγος ή άλλο άτομο με το οποίο το παιδί έχει σχέση γονέα/παιδιού, λαμβάνετε παροχές ισοδύναμες με το εν λόγω επίδομα.

Γονικό επίδομα (*Elterngeld*)

Το γονικό επίδομα καταβάλλεται στη μητέρα ή/και στον πατέρα, με τον όρο ότι οι γονείς μοιράζονται το ίδιο νοικοκυριό με το παιδί, το οποίο ανατρέφουν οι ίδιοι. Ο γονέας λαμβάνει το εν λόγω επίδομα εφόσον ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα η οποία δεν υπερβαίνει τις τριάντα ώρες την εβδομάδα. Το επίδομα μπορεί να καταβάλλεται μέχρι το παιδί να φθάσει την ηλικία των 14 μηνών.

Σύζυγοι ή σύντροφοι που φροντίζουν τέκνο μετά τη γέννησή του (ακόμη κι αν δεν είναι δικό τους) δικαιούνται γονικό επίδομα υπό τις ίδιες προϋποθέσεις. Το ίδιο ισχύει για συγγενείς έως

τρίτου βαθμού, σε περίπτωση που οι γονείς λόγω προβλημάτων (ασθένεια, αναπηρία ή θάνατος) δεν μπορούν να φροντίσουν οι ίδιοι το παιδί τους.

Γονικό επίδομα μπορεί να καταβληθεί μέχρι 14 μήνες κατ' ανώτατο όριο για θετά παιδιά και για παιδιά που εγκαθίστανται στο σπίτι με σκοπό την υιοθεσία. Η περίοδος των 14 μηνών αρχίζει από την στιγμή της εγκατάστασης του παιδιού στο σπίτι. Το δικαίωμα παύει όταν το παιδί συμπληρώσει την ηλικία των οκτώ ετών.

Τι καλύπτεται;

Επίδομα τέκνου

Το επίδομα τέκνου ανέρχεται στα 184 ευρώ για τα πρώτα δύο παιδιά, στα 190 ευρώ για το τρίτο παιδί και στα 215 ευρώ για το τέταρτο και τα επόμενα παιδιά.

Γονικό επίδομα

Οι γονείς δικαιούνται γονικό επίδομα για δύο μήνες το λιγότερο (ελάχιστος χρόνος αναφοράς) και για δώδεκα μήνες το μέγιστο. Αμφότεροι οι γονείς δικαιούνται κατά κανόνα από κοινού συνολικά δώδεκα μηνιαίες δόσεις, οι οποίες καταβάλλονται για κάθε μήνα ηλικίας του παιδιού. Δικαιούνται δύο ακόμη μηνιαίες δόσεις, εάν και οι δύο λαμβάνουν το γονικό επίδομα και τα έσοδά τους είναι μειωμένα για δύο τουλάχιστον μήνες (κοινοί μήνες). Οι μονογονεϊκές οικογένειες δικαιούνται γονικό επίδομα ως αντισταθμιστικό εισόδημα για διάστημα μέχρι 14 μήνες.

Το γονικό επίδομα (*Elterngeld*) αντισταθμίζει κατά κανόνα το 67% του προσαρμοσμένου καθαρού εισοδήματος. Για άτομα με χαμηλά εισοδήματα, το ποσοστό αντιστάθμισης φτάνει στο 100%. Σε απόλυτους αριθμούς το γονικό επίδομα ανέρχεται σε τουλάχιστον 300 ευρώ (ανεξαρτήτως εισοδήματος) και μέχρι 1.800 ευρώ το μήνα. Οι πολύτεκνες οικογένειες με μικρά παιδιά λαμβάνουν ειδικό επίδομα το οποίο ισούται με το 10% του γονικού επιδόματος που δικαιούνται, και αντιστοιχεί σε τουλάχιστον 75 ευρώ τον μήνα.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;

Το επίδομα τέκνου χορηγείται μόνο κατόπιν γραπτής αίτησης. Το έντυπο αίτησης διατίθεται από την υπηρεσία απασχόλησης (ταμείο οικογενειακών επιδομάτων). Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο <http://www.familienkasse.de>.

Η υπηρεσία απασχόλησης (ταμείο οικογενειακών επιδομάτων) καταβάλλει τα επιδόματα στον τραπεζικό λογαριασμό που έχει ορίσει ο δικαιούχος κατά τη διάρκεια του μήνα για τον οποίο έχουν καθοριστεί.

Υποχρεούστε να ενημερώσετε με δική σας πρωτοβουλία και χωρίς καθυστέρηση την υπηρεσία απασχόλησης για κάθε αλλαγή στα στοιχεία που έχετε δηλώσει στην αίτηση, η οποία μπορεί να επηρεάσει το δικαίωμά σας στο επίδομα τέκνου (για παράδειγμα, ολοκλήρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης ενός παιδιού).

Τα ταμεία που είναι αρμόδια για την καταβολή του επιδόματος τέκνου διαφέρουν ανάλογα με τον τόπο διαμονής σας. Το αρμόδιο ταμείο θα σας παράσχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Για να εντοπίσετε τον αρμόδιο φορέα επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Kindergeld.113.0.html>.

Το γονικό επίδομα χορηγείται μόνο κατόπιν γραπτής αίτησης. Αρμόδια για την εξέταση της αίτησής σας και την καταβολή του επιδόματος είναι τα γραφεία γονικού επιδόματος. Η υπηρεσία αυτή παρέχεται από διαφορετικές υπηρεσίες ανάλογα με το *Bundesland* στο οποίο ζείτε. Για να εντοπίσετε την αρμόδια για την περίπτωσή σας υπηρεσία χορήγησης

γονικού επιδόματος και να προμηθευτείτε τα έντυπα των αιτήσεων επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Elterngeld.73.0.html>.

Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα χαρακτηριστικά και το ύψος των οικογενειακών επιδομάτων ποικίλουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο.* Είναι επομένως σημαντικό να γνωρίζετε ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να σας χορηγήσει τα επιδόματα αυτά και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται. Οι γενικές αρχές για τον προσδιορισμό της σχετικής νομοθεσίας διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=el>.

Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος.

Εάν μια οικογένεια δικαιούται επιδόματα βάσει της νομοθεσίας σε περισσότερες από μία χώρες, λαμβάνει κατά κανόνα τα υψηλότερα ποσά των παροχών που προβλέπονται βάσει της νομοθεσίας σε μία από τις χώρες αυτές. Με άλλα λόγια, η οικογένεια αντιμετωπίζεται ως εάν όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να διαμένουν και να είναι ασφαλισμένα στη χώρα με την ευνοϊκότερη νομοθεσία.

Τα οικογενειακά επιδόματα δεν μπορούν να καταβάλλονται εις διπλούν για την ίδια περίοδο και για το ίδιο μέλος της οικογένειας. Υπάρχουν κανόνες προτεραιότητας σύμφωνα με τους οποίους προβλέπεται η αναστολή των επιδομάτων από μία χώρα μέχρι του ποσού εκείνων που καταβάλλονται από τη χώρα που είναι κατά βάση αρμόδια για την καταβολή τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο X: Ανεργία

Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;

Τακτική παροχή ανεργίας

Κατ' αρχήν, αν είστε μισθωτός ή μαθητευόμενος και χάσετε την εργασία σας, δικαιούστε παροχή ανεργίας, εφόσον:

- έχετε δηλώσει στο γραφείο απασχόλησης ότι είστε άνεργος και έχετε υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση της παροχής·
- είστε άνεργος ή ασκείτε δραστηριότητα για λιγότερες από δεκαπέντε ώρες την εβδομάδα·
- είστε διαθέσιμος για εργασία, δηλ. είστε ικανός προς εργασία και πρόθυμος να δεχτείτε κάθε κατάλληλη εργασία που θα σας προταθεί ή αναζητάτε ο ίδιος ενεργά θέση απασχόλησης·
- έχετε συμπληρώσει τον ελάχιστο απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης ώστε να δικαιούστε επίδομα ανεργίας, δηλαδή έχετε ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα υποκείμενη σε καταβολή εισφορών για δώδεκα τουλάχιστον μήνες τα δύο τελευταία χρόνια. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και μέχρι τον Ιούλιο του 2012, αρκούν έξι μήνες προκειμένου να πληρούνται το κριτήριο του ελάχιστου απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης.

Κατά την περίοδο ανεργίας, οφείλετε να αξιοποιείτε κάθε δυνατότητα για να βρείτε εργασία. Πρέπει να ανταποκρίνεστε στα καθήκοντα που αναφέρονται στη συμφωνία ένταξης την οποία έχει υπογράψει μαζί σας η υπηρεσία απασχόλησης.

Η παροχή χορηγείται ύστερα από δώδεκα εβδομάδες (*Sperrzeit*) εάν, χωρίς σοβαρό λόγο:

- αποχωρήσατε ο ίδιος από την εργασία σας·
- αρνηθείτε εργασία που σας προταθεί από την υπηρεσία απασχόλησης·
- αρνηθείτε να συμμετάσχετε σε λογική δράση επαγγελματικής ένταξης·
- αγνοήσατε αίτημα προσέλευσης στην υπηρεσία απασχόλησης ή δεν έχετε εγγραφεί αμέσως ως αιτών εργασία.

Ελάχιστες παροχές για τα άτομα που αναζητούν εργασία (παροχή ανεργίας II / επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας)

Μετά τη χορήγηση παροχής ανεργίας ή επιπλέον αυτού, μπορείτε να λάβετε παροχή ανεργίας τύπου II, εάν:

- είστε ικανός για εργασία,
- είστε άπορος,
- είστε μεταξύ 15 και 65 ετών (ή έχετε συμπληρώσει διαφορετικό προβλεπόμενο όριο ηλικίας σύμφωνα με την παράγραφο 7α του βιβλίου II του Κοινωνικού Κώδικα (*Sozialgesetzbuch, SGB II*), και
- η συνήθης κατοικία σας βρίσκεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Οι ανίκανοι προς εργασία δικαιούχοι που ζουν μαζί με άπορο δικαιούχο ικανό προς εργασία και διέπονται από σχέση αμοιβαίας υποχρέωσης για την από κοινού κάλυψη των αναγκών διαβίωσής τους (*Bedarfsgemeinschaft*) δικαιούνται επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας για να καλύψουν τις ανάγκες τους, υπό τον όρο ότι δεν εμπίπτουν στην

κατηγορία των ατόμων που αναφέρονται στο βιβλίο XII του κοινωνικού κώδικα (*Sozialgesetzbuch, SGB XII*).

Τι καλύπτεται;

Τακτική παροχή ανεργίας

Το ύψος των παροχών εξαρτάται από τον μισθό σας, τη φορολογική κλίμακα που αναγράφεται στη φορολογική σας καρτέλα και από το εάν έχετε ή όχι παιδιά.

Για τον υπολογισμό της παροχής λαμβάνεται υπόψη το μέσο ημερομίσθιο κατά τον τελευταίο χρόνο. Η παροχή μπορεί να φτάσει κατ' ανώτατο όριο τα 5.500 ευρώ τον μήνα στα παλαιά ομόσπονδα κράτη και τα 4.800 ευρώ τον μήνα στα νέα ομόσπονδα κράτη.

Οι δικαιούχοι με παιδιά λαμβάνουν το 67% των καθαρών αποδοχών, ενώ οι δικαιούχοι χωρίς παιδιά το 60% των καθαρών αποδοχών.

Η διάρκεια των παροχών εξαρτάται από την περίοδο εισφορών και την ηλικία με μέγιστη διάρκεια τους 24 μήνες. Κυμαίνεται από έξι μήνες για όσους υπάγονταν σε υποχρέωση ασφάλισης για 12 μήνες μέχρι τους 24 μήνες κατ' ανώτατο όριο για τους ηλικιωμένους που υπάγονταν σε υποχρέωση ασφάλισης για 36 μήνες. Η διάρκεια των παροχών κυμαίνεται από τρεις έως πέντε μήνες όταν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις, μετά την περάτωση δοκιμαστικής περιόδου απασχόλησης διάρκειας έξι έως δώδεκα μηνών. Η σχετική πρόβλεψη ισχύει έως τον Ιούλιο του 2012.

Ελάχιστες παροχές για τα άτομα που αναζητούν εργασία (παροχή ανεργίας II / επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας)

Οι ελάχιστες παροχές για τα άτομα που αναζητούν εργασία είναι ένα βοήθημα κοινωνικής πρόνοιας το οποίο εξαρτάται από τους πόρους του δικαιούχου και αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών του. Το ύψος του εν λόγω βοηθήματος καθορίζεται σύμφωνα με την κοινωνική πρόνοια, προκειμένου να διασφαλίζεται ένα επίπεδο υλικών και κοινωνικοπολιτιστικών συνθηκών διαβίωσης. Το αναγκαίο επίπεδο διαβίωσης καθορίζεται σύμφωνα με τις «κανονιστικές απαιτήσεις» (*Regelbedarfe*) σε επίπεδο ομοσπονδίας που είναι οι ίδιες για ολόκληρη τη Γερμανία. Οι πραγματικές δαπάνες στέγασης και θέρμανσης καλύπτονται πλήρως εφόσον είναι εύλογες. Το τακτικό επίδομα αποτελεί κατ' αποκοπή ποσό το οποίο χορηγείται για την κάλυψη των δαπανών διατροφής, προσωπικής υγιεινής, οικιακού εξοπλισμού και προσωπικών αναγκών της καθημερινής ζωής. Επιπλέον, μπορούν να αναγνωρίζονται «συμπληρωματικές απαιτήσεις» (*Mehrbedarfe*) (π.χ. για διατροφή ή μονογονεϊκές οικογένειες κ.λπ.), καθώς και να χορηγούνται ειδικά επιδόματα. Από 1ης Ιανουαρίου 2011 έχει αναδιοργανωθεί το καθεστώς περί ελάχιστων πόρων διαβίωσης από πλευράς κοινωνικοπολιτιστικών συνθηκών για τα παιδιά, τα νεαρά άτομα και τους νέους ενήλικες (η λεγόμενη «εκπαιδευτική δέσμη»). Μέσω της δέσμης αυτής, λαμβάνονται υπόψη ανάγκες που συνδέονται με σχολικές εκδρομές, προσωπικές σχολικές προμήθειες, παροχή γευμάτων, σχολική μεταφορά, αθλητικές δραστηριότητες, πολιτιστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες ψυχαγωγίας και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μαθησιακή βοήθεια.

Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη θεμελίωση του δικαιώματος, η διάρκεια καταβολής των ελάχιστων παροχών για τα άτομα που αναζητούν εργασία είναι καταρχήν αορίστου χρόνου. Κατά κανόνα, πάντως, η παροχή χορηγείται αρχικά για έξι μήνες. Ακολούθως, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να αποδείξει εκ νέου ότι θεμελιώνει το σχετικό δικαίωμα.

Άλλες παροχές

Για όσο διάστημα είστε άνεργος, το καθεστώς ασφάλισης ανεργίας καταβάλλει στο όνομά σας :

- τις εισφορές για την ασφάλιση ασθένειας. Σχετικά με τη λήψη των παροχών, ισχύουν οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο **κεφάλαιο II**.
- τις εισφορές για την ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης
- τις εισφορές στο υποχρεωτικό καθεστώς ασφάλισης συντάξεως.

Όσο καιρό λαμβάνετε παροχές ανεργίας, είστε επίσης ασφαλισμένος κατά ορισμένων ατυχημάτων.

Στη Γερμανία η νομοθεσία δεν προβλέπει παροχές προσύνταξης. Ωστόσο, οι συλλογικές συμβάσεις σε πολλούς κλάδους προβλέπουν διατάξεις σχετικά με την προσύνταξη.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;

Τακτική παροχή ανεργίας

Για να λάβετε την παροχή, πρέπει να έχετε δηλώσει ότι είστε άνεργος στο γραφείο απασχόλησης και να έχετε υποβάλει αίτηση χορήγησης επιδόματος.

Υποχρεούστε να γνωστοποιείτε άμεσα κάθε αλλαγή της προσωπικής σας κατάστασης ή της κατάστασης των μελών της οικογένειάς σας που μπορεί να επηρεάσει τα δικαιώματά σας σε παροχές (για παράδειγμα, χορήγηση σύνταξης, εξεύρεση εργασίας).

Ελάχιστες παροχές για τα άτομα που αναζητούν εργασία (παροχή ανεργίας II / επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας)

Κατά τη διάρκεια της περιόδου χορήγησης των παροχών, υποχρεούστε να παρουσιάζετε, εφόσον κληθείτε, στον αρμόδιο φορέα για τις ελάχιστες παροχές (το λεγόμενο «κέντρο απασχόλησης»). Κάθε άρνηση να ανταποκριθείτε σε μια τέτοια κλήση χωρίς βάσιμη αιτιολογία μπορεί να επιφέρει κυρώσεις, υπό μορφή μείωσης παροχών. Μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2011, τα καθήκοντα αυτά ασκούνται εν μέρει από την περιφερειακή υπηρεσία απασχόλησης και από τις δημοτικές αρχές, αναλόγως επιμέρους αρμοδιοτήτων τους. Εφόσον χρειαστεί, πρέπει να απευθύνεστε στους εν λόγω φορείς.

Η καταβολή των ελάχιστων παροχών για τα άτομα που αναζητούν εργασία αποτελεί αντικείμενο ειδικού ελέγχου των δικαιωμάτων. Για τις αιτήσεις χορήγησης των συγκεκριμένων παροχών αποφασίζει το κέντρο απασχόλησης. Η ανικανότητα προς εργασία καθορίζεται επίσης από την υπηρεσία απασχόλησης. Σε περίπτωση διαφωνίας, πρέπει να λάβετε ειδική γνωμοδότηση από το εν λόγω κέντρο. Το κέντρο απασχόλησης διαθέτει εξωτερική υπηρεσία για την καταπολέμηση της απάτης από κατάχρηση επιδομάτων.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Αρμόδιο για τη χορήγηση παροχών ανεργίας είναι συνήθως το κράτος μέλος στο οποίο απασχολείστε. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζόμενους και άλλους διασυνοριακούς εργαζόμενους, οι οποίοι έχουν διατηρήσει τον τόπο κατοικίας τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εργάζονται.

Περίοδοι ασφάλισης ή απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Εάν θέλετε να αναζητήσετε εργασία σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εξάγετε τις παροχές αυτές για ορισμένο χρονικό διάστημα.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης

Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Παροχές κοινωνικής βοήθειας

Οποιοσδήποτε αδυνατεί να εξασφαλίσει την επιβίωσή του με δικά του οικονομικά μέσα (εισόδημα και περιουσία) ή φυσικά μέσα (ικανότητα εργασίας) ή με τη βοήθεια τρίτων, μπορεί να ζητήσει κοινωνική βοήθεια, εφόσον διαμένει πράγματι στη Γερμανία.

Η νομοθεσία σχετικά με την κοινωνική βοήθεια διαρθρώνεται με άξονα διάφορους τομείς, καθένας από τους οποίους διέπει τις παροχές που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Οι παροχές που αναφέρονται στην παρούσα ενότητα εντάσσονται στο πλαίσιο χρηματοδοτούμενου από φόρους καθεστώτος ελάχιστων πόρων βάσει εισοδήματος, που αποσκοπεί στη διασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης των ατόμων που χρήζουν βοήθειας και οι οποίοι είναι ικανοί ή ανίκανοι προς εργασία, δεν κερδίζουν επαρκές εισόδημα για να καλύψουν τις ανάγκες της οικογένειάς τους (*Bedarfsgemeinschaft*), ή οι οποίοι δεν λαμβάνουν την αναγκαία στήριξη από τρίτους. Ιδίως, τα πρόσωπα κάτω των 65 ετών που δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους και είναι προσωρινά ανίκανα για εργασία λαμβάνουν τις παροχές της βοήθειας διαβίωσης (*Hilfe zum Lebensunterhalt*). Τα άτομα που έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους ή τα άτομα άνω των 18 ετών με μόνιμη ολική ανικανότητα για εργασία που οφείλεται σε ιατρικούς λόγους, μπορούν να ζητήσουν συμπλήρωμα σύνταξης γήρατος λόγω αναγκών αλλά και σε περίπτωση μειωμένων αποδοχών (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*). Οι άνεργοι που είναι ικανοί προς εργασία αλλά άποροι μπορούν να ζητήσουν τις ελάχιστες παροχές για τα άτομα που αναζητούν εργασία (επίδομα ανεργίας II/επίδομα κοινωνικής πρόνοιας, βλ. κεφάλαιο X).

Κάθε μέλος νοικοκυριού που θεμελιώνει το συγκεκριμένο δικαίωμα δικαιούται να ζητήσει κοινωνική βοήθεια. Το συνολικό ποσό αυξάνεται αναλόγως του μεγέθους της οικογένειας. Για τον υπολογισμό των παροχών, λαμβάνονται υπόψη το εισόδημα και η περιουσία του αιτούντος και του/της συζύγου ή του/της συντρόφου του με τον οποίο ή την οποία μοιράζεται το νοικοκυριό.

Επίδομα για τους τυφλούς και επίδομα φροντίδας

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία των ομόσπονδων κρατών, οι πάσχοντες από μερική ή ολική τύφλωση μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να λάβουν επίδομα λόγω τύφλωσης και επίδομα φροντίδας από το αντίστοιχο ομόσπονδο κράτος (*Landesblindengeld* και *Landespflegegeld*). Σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη, οι κωφοί και τα άτομα με μεγάλη αναπηρία μπορούν επίσης να ζητήσουν επίδομα φροντίδας. Το δικαίωμα στις εν λόγω παροχές συνδέεται κατ' ανάγκη με την κατοικία ή συνήθη διαμονή στο εκάστοτε ομόσπονδο κράτος.

Τι καλύπτεται;

Παροχές κοινωνικής βοήθειας

Το ύψος των τακτικών παροχών (*Regelsätze*) καθορίζεται από το ομόσπονδο κράτος. Το ύψος των βασικών ποσών εξαρτάται από την ηλικία και τη θέση του δικαιούχου στο νοικοκυριό. Από 1ης Ιανουαρίου 2011, οι «κανονιστικές απαιτήσεις» (*Regelbedarfe*) για ολόκληρη τη Γερμανία ορίζονται ως εξής:

- κανονιστικές απαιτήσεις για τον υπεύθυνο του νοικοκυριού καθώς και για άτομα που μένουν μόνα τους: 364 ευρώ,

- κανονιστικές απαιτήσεις σε περίπτωση συμβίωσης με σύζυγο ή σύντροφο: 328 ευρώ,
- για ενήλικες που δεν ζουν σε δικό τους νοικοκυριό ή δεν ζουν σε κοινό νοικοκυριό ως σύζυγοι, σύντροφοι ή σε σχέση οιονεί ισοδύναμη με γάμο: 291 ευρώ,
- για μέλη του νοικοκυριού ηλικίας κάτω των 6 ετών: 215 ευρώ,
- για μέλη του νοικοκυριού ηλικίας μεταξύ 6 και 14 ετών: 251 ευρώ,
- για μέλη του νοικοκυριού ηλικίας άνω των 14 ετών: 287 ευρώ.

Στα βασικά ποσά μπορούν να προστεθούν οι ακόλουθες παροχές:

- συμπληρώματα για ειδικές ανάγκες που αφορούν ορισμένες κατηγορίες ατόμων (π.χ. παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες, εγκύους, άτομα που χρειάζονται συμπληρωματική τροφή λόγω ορισμένων ασθενειών, κ.λπ.),
- εφάπαξ παροχές που δεν περιλαμβάνονται ως κατ' αποκοπή ποσά στο βασικό ποσό, για αγορά των πρώτων βασικών ειδών ένδυσης (και σε περίπτωση εγκυμοσύνης και τοκετού), βασικού εξοπλισμού για το σπίτι (συμπεριλαμβανομένων των οικιακών συσκευών) και βασικού εξοπλισμού για πολυήμερες σχολικές εκδρομές,
- εκπαιδευτική δέσμη (*Bildungs- und Teilhabepaket*) για παιδιά και νεαρά άτομα, το οποίο καλύπτει ιδίως ανάγκες που συνδέονται με σχολικές εκδρομές, προσωπικές σχολικές προμήθειες, παροχή γευμάτων, σχολική μεταφορά, αθλητικές δραστηριότητες, πολιτιστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες ψυχαγωγίας και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μαθησιακή βοήθεια.

Η καταβολή των συμπληρωμάτων σύνταξης γήρατος για την κάλυψη αναγκών αλλά και σε περίπτωση μειωμένων αποδοχών γίνεται κατά κανόνα για διάστημα 12 μηνών. Ακολουθώντας, οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να υποβάλουν νέα αίτηση.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Παροχές κοινωνικής βοήθειας

Αποφάσεις για τις αιτήσεις χορήγησης παροχών λαμβάνει ο αρμόδιος για την κοινωνική βοήθεια φορέας. Η ανικανότητα προς εργασία καθορίζεται από τον κρατικό ασφαλιστικό φορέα. Ο αρμόδιος για την κοινωνική βοήθεια φορέας διαθέτει εξωτερική υπηρεσία η οποία ελέγχει τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας σε κάθε περίπτωση.

Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Ο συντονισμός των κανόνων της ΕΕ αφορά μόνο την κοινωνική ασφάλεια και όχι τις παροχές κοινωνικής βοήθειας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη

Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;

Στη Γερμανία, οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης παρέχονται σε περίπτωση ανάγκης για φροντίδα («εξάρτηση») κατόπιν αίτησης στο πλαίσιο της υποχρεωτικής ασφάλισης μακροχρόνιας περίθαλψης.

Η κοινωνική ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης (βιβλίο XI του Κοινωνικού Κώδικα *Sozialgesetzbuch SGB XI*) αποτελεί ανεξάρτητο κλάδο της κοινωνικής ασφάλισης, ο οποίος καλύπτει τον κίνδυνο μακροχρόνιας περίθαλψης με τρόπο παρόμοιο με εκείνον της ασφάλισης ασθενείας, ατυχημάτων, ανεργίας και γήρατος. Ο πλήρης κατάλογος των παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης βοηθά στον μετριασμό του φυσικού, πνευματικού και οικονομικού βάρους για τα άτομα που χρειάζονται φροντίδα και για τα μέλη των οικογενειών τους, ως αποτέλεσμα της εν λόγω ανάγκης για μακροχρόνια περίθαλψη, και τους δίνει τη δυνατότητα να ζουν αξιοπρεπώς και σύμφωνα με τις επιθυμίες τους, παρά την όποια ανάγκη για φροντίδα.

Όσοι καλύπτονται από υποχρεωτική ιδιωτική ασφάλιση ασθενείας καλύπτονται αυτομάτως και από υποχρεωτική ιδιωτική ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης. Για την απόδοση δικαιώματος παροχών στο πλαίσιο της υποχρεωτικής ασφάλισης μακροχρόνιας περίθαλψης, απαιτείται ελάχιστος χρόνος ασφάλισης δύο ετών. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της υποχρεωτικής ασφάλισης μακροχρόνιας περίθαλψης, ένα άτομο χρήζει φροντίδας εφόσον, ως αποτέλεσμα σωματικής, ψυχικής ή νοητικής ασθενείας ή αναπηρίας, αναμένεται να χρειαστεί μακροχρόνια βοήθεια για την επιτέλεση των καθημερινών δραστηριοτήτων για τουλάχιστον έξι μήνες. Η σχετική ανάγκη φροντίδας αφορά τους τομείς της προσωπικής υγιεινής, της σίτισης, της κινητικότητας, καθώς και της γενικής φροντίδας και οικιακής βοήθειας. Το ποσό των παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης εξαρτάται από την έκταση των αναγκών φροντίδας, όπως αυτή καθορίζεται από την ιατρική υπηρεσία του ταμείου ασφάλισης ασθενείας, παρά από την ηλικία ή το εισόδημα του δικαιούχου. Αυτό σημαίνει ότι, κατά κανόνα, μόνο όσοι εμπίπτουν τουλάχιστον στην κατηγορία I μπορούν να λαμβάνουν παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης. Για ορισμένες παροχές (τις λεγόμενες «ελάχιστες παροχές»), αρκεί ένα χαμηλότερο επίπεδο αναγκών φροντίδας για να θεμελιωθεί σχετικό δικαίωμα του ενδιαφερόμενου.

Άτομα με περιορισμένες ανάγκες φροντίδας (για λιγότερα από 90 λεπτά ημερησίως) ή άτομα με μερική ασφαλιστική κάλυψη («*Teilkaskoversicherung*») των οποίων παροχές δεν επαρκούν για την κάλυψη των πραγματικών δαπανών τους, μπορούν σε ειδικές περιπτώσεις να λαμβάνουν παροχές στο πλαίσιο του καθεστώτος κοινωνικής βοήθειας.

Οι παροχές φροντίδας στο πλαίσιο της λεγόμενης «κοινωνικής βοήθειας» χορηγούνται μόνο σε περίπτωση οικονομικής εξάρτησης, δηλαδή εάν το άτομο που χρήζει φροντίδας δεν μπορεί ούτε να καλύψει το ίδιο τις συνολικές δαπάνες των υπηρεσιών φροντίδας ούτε να τις λάβει από άλλους.

Επιπλέον, η υποχρεωτική ασφάλιση μακροχρόνιας περίθαλψης και άλλοι ανεπίσημοι φορείς παροχής φροντίδας προβλέπουν την καταβολή συνταξιοδοτικών εισφορών, τις δαπάνες ασφάλισης από ατυχήματα, την καταβολή εισφορών για την ασφάλιση ανεργίας κατά τις περιόδους παροχής φροντίδας, καθώς και άλλες υποστηρικτικές παροχές, όπως δωρεάν μαθήματα κατάρτισης, δυνατότητες παροχής προσωρινής φροντίδας και αντικαταστάτη φροντιστή κ.λπ.

Τι καλύπτεται;

Παροχές σε είδος

Πέραν της πρόβλεψης του νόμου για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών φροντίδας προς όλους, στις παροχές σε είδος περιλαμβάνονται κυρίως οι ακόλουθες:

- παροχή κατ' οίκον φροντίδας και βοήθειας από εξωτερικά ιατρεία ή μεμονωμένους φροντιστές,
- καταβολή κατ' αποκοπή ποσού για την κάλυψη των δαπανών περίθαλψης σε κέντρο φροντίδας (περιλαμβανομένης της βραχυπρόθεσμης περίθαλψης (*Kurzzeitpflege*)).

(Για την κατηγορία III, το ποσό των παροχών σε είδος ανέρχεται στα 1.510 ευρώ (από 1ης Ιανουαρίου 2012 και στο εξής: 1.550 ευρώ) και για τις λεγόμενες «βεβαρημένες» περιπτώσεις στα 1.918 ευρώ)

Το ύψος των παροχών αυτών εξαρτάται από τον βαθμό εξάρτησης και καθορίζεται από τον νόμο.

Υπάρχουν επίσης συνοδευτικές παροχές με σκοπό τη συμπλήρωση της κατ' οίκον φροντίδας, όπως η παροχή προσωρινής φροντίδας (*Verhinderungspflege*), η βραχυπρόθεσμη φροντίδα (*Kurzzeitpflege*) καθώς και η φροντίδα σε κέντρα ημέρας και νύχτας (*Tages-und Nachtpflege*).

Συμπληρωματικά προς τις παροχές κατ' οίκον φροντίδας είναι επίσης δυνατή η χορήγηση βοηθημάτων και λοιπών συσκευών για τη διευκόλυνση της παροχής των υπηρεσιών φροντίδας ή των οικιακών δραστηριοτήτων ή μέσω μέτρων για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Πρόσθετες παροχές φροντίδας προβλέπονται για άτομα που χρήζουν εκτεταμένης γενικής φροντίδας (π.χ. άτομα με άνοια, άτομα με νοητική αναπηρία και άτομα με νοητικές ασθένειες).

Οι παροχές είναι απεριόριστης διάρκειας εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος.

Παροχές σε χρήμα

Εάν το άτομο που χρήζει φροντίδας επιθυμεί να μεριμνά μόνο του για τη φροντίδα, μπορεί να ζητήσει επίδομα φροντίδας προκειμένου να εξασφαλίσει με προσήκοντα τρόπο την αναγκαία βασική φροντίδα και οικιακή βοήθεια. Το ύψος της εν λόγω παροχής εξαρτάται από τον βαθμό εξάρτησης. Για την κατηγορία III, ανέρχεται σε 685 ευρώ (από 1ης Ιανουαρίου 2012 και στο εξής: 700 ευρώ).

Οι παροχές σε χρήμα και σε είδος μπορούν να συνδυαστούν: εάν το άτομο που χρήζει φροντίδας αιτείται μέρος μόνο των παροχών σε είδος, δικαιούται επίσης να λαμβάνει αναλογικό επίδομα φροντίδας. Πέραν του δικαιώματός του σε ημερήσια φροντίδα, ο δικαιούχος διατηρεί κατά 50% και το αντίστοιχο δικαίωμα σε παροχή περίθαλψης σε είδος ή στο επίδομα φροντίδας.

Η επιλογή μεταξύ παροχών σε είδος και παροχών σε χρήμα είναι ελεύθερη.

Οι παροχές είναι απεριόριστης διάρκειας εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;

Η ιατρική υπηρεσία του ταμείου ασφάλισης ασθενείας, η οποία αποτελείται κατά κύριο λόγο από γιατρούς και προσωπικό που ειδικεύεται στην παροχή φροντίδας, εκπονεί την προβλεπόμενη αξιολόγηση προκειμένου να καθορίσει την ανάγκη μακροχρόνιας περίθαλψης.

Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης, λαμβάνονται υπόψη τέσσερις δείκτες: προσωπική υγιεινή, διατροφή, κινητικότητα και οικιακές εργασίες.

Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης υπάγονται επίσης στους κανόνες της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης, όπως οι παροχές ασθενείας. Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα.*

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε είδος χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα ωσάν να ήσαστε ασφαλισμένος στη χώρα αυτή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιωμάτων και τις επιμέρους παροχές κοινωνικής ασφάλισης στη Γερμανία μπορείτε να λάβετε από τους δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Για ζητήματα που αφορούν παροχές ασφάλισης σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να απευθύνεστε στους ακόλουθους φορείς:

Υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας και ασφάλιση μακροχρόνιας περιθαλψης

GKV Spitzenverband, Abteilung
Deutsche Verbindungsstelle
Krankenversicherung – Ausland (DVKA)
[Φορέας διασύνδεσης της Γερμανίας για την ασφάλιση ασθένειας στο εξωτερικό]
Pennefeldsweg 12 c
53177 Βόννη
Τηλ.: (49-228) 95300
<http://www.dvka.de>

Ασφάλιση για ατυχήματα

Deutsche Verbindungsstelle
Unfallversicherung – Ausland
[Κεντρική ομοσπονδία ενώσεων ασφάλισης αστικής ευθύνης βιομηχανικών εργοδοτών]
Alte Heerstr. 111,
53757 Sankt Augustin
Τηλ.: (49-2241) 231 01
<http://www.dguv.de>

Ασφάλιση ανεργίας και οικογενειακά επιδόματα

Bundesagentur für Arbeit
[Ομοσπονδιακή υπηρεσία απασχόλησης]
Regensburger Straße 104
90478 Νιρεμβέργη
Τηλ.: (49-911) 179 0
<http://www.europaserviceba.de>
<http://www.arbeitsagentur.de>

Φορείς διασύνδεσης για την υποχρεωτική ασφάλιση συντάξεως

Deutsche Rentenversicherung
<http://www.deutsche-rentenversicherung.de>

Ελλάδα, Λιχτενστάιν, Ελβετία, Κύπρος
Deutsche Rentenversicherung Baden-Württemberg
76122 Καρλσρούη
Τηλ.: (49-721) 825 0
And
70429 Στουτγκάρδη
Τηλ. (49-711) 848 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bw.de>

Πολωνία
Deutsche Rentenversicherung Berlin-Brandenburg
Knobelsdorffstr. 92
14059 Βερολίνο
Τηλ.: (49-30) 3002 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-berlin-brandenburg.de>

Ουγγαρία
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Kranichfelder Straße 3
99097 Erfurt
Τηλ.: (49-361) 482 0

Βουλγαρία
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Paracelsusstraße 21
06114 Halle
Τηλ.: (49-345) 213 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-mitteldeutschland.de>

Σλοβενία, Σλοβακία, Τσεχική Δημοκρατία
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
84024 Landshut
Τηλ.: (49-871) 81 0

Αυστρία
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
81729 Μόναχο
Τηλ.: (49-89) 6781 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bayernsued.de>

Δανία, Φινλανδία, Νορβηγία, Σουηδία
Deutsche Rentenversicherung Nord
Ziegelstraße 150
23556 Lübeck
Τηλ.: 0451 485-0

Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία
Deutsche Rentenversicherung Nord
Platanenstr. 43
17033 Neubrandenburg
Τηλ.: (49-395) 370 0

Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο
Deutsche Rentenversicherung Nord
Friedrich-Ebert-Damm 245
22159 Αμβούργο
Τηλ.: (49-40) 5300 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nord.de>

Βέλγιο, Ισπανία
Deutsche Rentenversicherung Rheinland
40194 Düsseldorf
Τηλ.: (49-211) 937 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rheinland.de>

Γαλλία, Λουξεμβούργο
Deutsche Rentenversicherung Rheinland-Pfalz
Eichendorffstraße 4-6
67346 Speyer
Τηλ.: (49-6232) 17 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rlp.de>

Ιταλία, Μάλτα
Deutsche Rentenversicherung Schwaben
Dieselstr. 9
86154 Augsburg
Τηλ.: (49-821) 500 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-schwaben.de>

Πορτογαλία
Deutsche Rentenversicherung Nordbayern
Friedenstraße 12/14
97072 Würzburg
Τηλ.: (49-931) 802 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nordbayern.de>

Ισλανδία, Κάτω Χώρες
Deutsche Rentenversicherung Westfalen
Gartenstraße 194
48125 Münster
Τηλ.: (49-251) 238 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-westfalen.de>

Φορέας δισύνδεσης για όλες τις χώρες όταν έχουν καταβληθεί εισφορές στο φορέα ασφάλισης

Deutsche Rentenversicherung Bund
10704 Βερολίνο
Τηλ.: (49-30) 865 1
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bund.de>

Φορέας διασύνδεσης για ανθρακωρύχους, σιδηροδρομικούς υπαλλήλους και ναυτικούς

Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See
[Γερμανικό συνταξιοδοτικό ασφαλιστικό σύστημα για ανθρακωρύχους, σιδηροδρομικούς υπαλλήλους και ναυτικούς]
Pieperstraße 14-28
44789 Μπόχουμ
Τηλ.: (49-234) 304 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-knappschaft-bahn-see.de>

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές

Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα¹, παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου. Οι παροχές αυτές σε χρήμα δεν μπορούν επομένως να «εξαχθούν» σε περίπτωση εγκατάστασής σας σε άλλη χώρα της Ευρώπης, ακόμη και αν εξακολουθείτε να είστε ασφαλισμένος στην Γερμανία.

Οι ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές για τη Γερμανία είναι οι ακόλουθες:

- Εγγύηση ελάχιστου εισοδήματος για ηλικιωμένους και άτομα με μειωμένες αποδοχές, δυνάμει του κεφαλαίου 4 του βιβλίου XII του κοινωνικού κώδικα,
- Παροχές για την κάλυψη των δαπανών διαβίωσης στο πλαίσιο των ελάχιστων παροχών για τα άτομα που αναζητούν εργασία.

¹ Βλ. παράρτημα X του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 988/2009.